

**Δειγματικό
Υποστηρικτικό Υλικό
ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ**

**Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ
ΜΕΡΟΣ Β΄**

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

Δειγματικό
Υποστηρικτικό Υλικό
ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ
ΓΛΩΣΣΑ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ
(ΜΕΡΟΣ Β΄)
ΜΑΘΗΜΑ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΕΤΟΥΣ 2019

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ
ΚΥΠΡΟΥ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Συγγραφική ομάδα:

Δοκιμαστική έκδοση 2016: Αναστασία Ιωσήφ, Φιλολόγος
Νίκη Ορφανίδου, Φιλολόγος
Ευτυχία Πιπτονίδου, Φιλολόγος, Λειτουργός του Π.Ι.

Δοκιμαστική έκδοση 2017: Άννα Γεωργιάδου, Φιλολόγος
Μαρία Μπούκουρα, Φιλολόγος
Δρ Ειρήνη Ροδοσθένους, ΕΜΕ Φιλολογικών Μαθημάτων

Δοκιμαστική έκδοση 2018: Νεκταρία Ιωάννου, Σύμβουλος Αρχαίων Ελληνικών
Δρ Ειρήνη Ροδοσθένους, ΕΜΕ Φιλολογικών Μαθημάτων

Συνεργασία:

Ιωάννα Τσιλιγιάννη
Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας

Συντονισμός εργασιών:

Δρ Ειρήνη Ροδοσθένους, ΕΜΕ Φιλολογικών Μαθημάτων

Εποπτεία:

Δρ Ειρήνη Ροδοσθένους, ΕΜΕ Φιλολογικών Μαθημάτων
Σύνδεσμος Επιθεωρήτρια για τα Αρχαία Ελληνικά
Πάυλος Δαπόλας, ΕΜΕ Φιλολογικών
Μαθημάτων Ζωή Πολυδώρου, ΕΜΕ
Φιλολογικών Μαθημάτων

Επιστημονική εποπτεία:

Ιωάννης Καζάζης, Ομότιμος Καθηγητής Κλασικής Φιλολογίας,
Αριστοτελείου Πανεπιστημίου, Πρόεδρος του Κέντρου Ελληνικής
Γλώσσας
Δρ Μαρία Οικονομίδου, πρώην ΠΛΕ

Σχεδιασμός εξωφύλλου:

Χρύση Σιαμμάς, Λειτουργός Υπηρεσίας Ανάπτυξης Προγραμμάτων

Επιμέλεια έκδοσης:

Μαρίνα Άστρα Ιωάννου, Λειτουργός Υπηρεσίας Ανάπτυξης Προγραμμάτων

Συντονισμός έκδοσης:

Χρίστος Παρπούνας, Συντονιστής Υπηρεσίας Ανάπτυξης Προγραμμάτων

Δειγματική έκδοση: 2016, 2017

Δειγματική έκδοση: 2018

Εκτύπωση: Κώνος Λτδ

ISBN: 978-9963-54-162-1

© ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΚΥΠΡΟΥ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναπαραγωγή οποιουδήποτε τμήματος αυτού του βιβλίου/διδακτικού υλικού που καλύπτεται από πνευματικά δικαιώματα (copyright), ή η χρήση του σε οποιαδήποτε μορφή, χωρίς τη γραπτή άδεια του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού / Υ.Α.Π.

ΕΠΙΤΡΕΠΕΤΑΙ η χρήση του αποκλειστικά για εκπαιδευτικούς σκοπούς, στο πλαίσιο των μαθημάτων στα σχολεία.

Στο εξώφυλλο χρησιμοποιήθηκε ανακυκλωμένο χαρτί σε ποσοστό τουλάχιστον 50%, προερχόμενο από διαχείριση απορριμμάτων χαρτιού. Το υπόλοιπο ποσοστό προέρχεται από υπεύθυνη διαχείριση δασών.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΑΠΟ ΤΟ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟ

ΕΝΟΤΗΤΑ 4

5

ΚΕΙΜΕΝΟ: Ξενοφώντας «*Η Πάραλος αναγγέλλει τη συμφορά*»

ΛΕΞΕΩΝ... ΤΑΞΙΔΙ: *ἀγγέλλω, πόλις*

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ... ΑΓΩΝΕΣ

Σχηματισμός και κλίση μετοχών ενεργητικής και μέσης φωνής (επανάληψη) Εγκλίσεις του ρήματος *εἶμι* στον Ενεστώτα και στον Μέλλοντα (επανάληψη) Εγκλίσεις βαρύτονων ρημάτων Ενεστώτα, Μέλλοντα, Αορίστου ενεργητικής και μέσης φωνής (επανάληψη) Εγκλίσεις βαρύτονων ρημάτων στον Παρακείμενο ενεργητικής και μέσης φωνής

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΥ... ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ

Εισαγωγή στα είδη των μετοχών (επανάληψη)
Επιθετική ή αναφορική μετοχή (επανάληψη)
Κατηγορηματική μετοχή (επανάληψη)
Επιρρηματική μετοχή (επανάληψη)
Η σύνταξη των μετοχών – Συνημμένα και Απόλυτη μετοχή Εμπρόθετοι προσδιορισμοί

ΕΝΟΤΗΤΑ 5

18

ΚΕΙΜΕΝΟ: Ξενοφώντας «*Η φιλοπατρία του Αγησιλάου*»

ΛΕΞΕΩΝ... ΤΑΞΙΔΙ: *τίθημι, φαίνω-ομαι*

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ... ΑΓΩΝΕΣ

Ομαλά και ανώμαλα παραθετικά επιθέτων και επιρρημάτων Αναφορικές αντωνυμίες (ὅς/ ἢ/ ὅ, ὅστις/ ἧτις/ ὅ,τι)

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΥ... ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ

Α' και β' όρος σύγκρισης
Δευτερεύουσες ειδικές προτάσεις (επανάληψη) Ισοδύναμες συντακτικές μορφές ειδικών προτάσεων Δευτερεύουσες ενδοιαστικές προτάσεις

ΚΕΙΜΕΝΟ: Ξενοφώντος «Λόγος του Κλεάρχου προς τους Έλληνες
μισθοφόρους»

ΛΕΞΕΩΝ... ΤΑΞΙΔΙ: ἄγω, δίδωμι

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ... ΑΓΩΝΕΣ

Αόριστος Β΄

Εισαγωγή στους παθητικούς χρόνους

Παθητικός Μέλλοντας Α΄ και Β΄, Παθητικός Αόριστος Α΄ και Β΄

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΥ... ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ

Ποιητικό αίτιο, ενεργητική και παθητική

σύνταξη Δευτερεύουσες αιτιολογικές

προτάσεις Δευτερεύουσες τελικές

προτάσεις

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

45

Α΄: ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΠΙΠΛΕΟΝ ΑΣΚΗΣΕΩΝ

46

Β΄: ΚΕΙΜΕΝΑ ΓΙΑ ΠΡΟΑΙΡΕΤΙΚΗ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ

55

Γ΄: ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

62

Δ΄: ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

64

ΕΝΟΤΗΤΑ 4

ΚΕΙΜΕΝΟ: Ξενοφώντας «*Η Πάραλος αναγγέλλει τη συμφορά*»

ΛΕΞΕΩΝ... ΤΑΞΙΔΙ: *ἀγγέλλω, πόλις*

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ... ΑΓΩΝΕΣ

Σχηματισμός και κλίση μετοχών ενεργητικής και μέσης φωνής (επανάληψη)

Εγκλίσεις του ρήματος είμι στον Ενεστώτα και στον Μέλλοντα (επανάληψη)

Εγκλίσεις βαρύτονων ρημάτων στον Ενεστώτα, Μέλλοντα, Αόριστο ενεργητικής και μέσης φωνής (επανάληψη)

Εγκλίσεις βαρύτονων ρημάτων στον Παρακείμενο ενεργητικής και μέσης φωνής

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΥ... ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ

Εισαγωγή στα είδη των μετοχών (επανάληψη) Επιθετική ή αναφορική μετοχή (επανάληψη) Κατηγορηματική μετοχή (επανάληψη)

Επιρρηματική μετοχή (επανάληψη)

Η σύνταξη των μετοχών - Συνημμένη και Απόλυτη μετοχή

Εμπρόθετοι προσδιορισμοί

*Απεικόνιση πλοίου στο λεγόμενο «Αγγείο François», 570 π.Χ.
Αρχαιολογικό Μουσείο Φλωρεντίας.
Αγγειογράφος και κεραμοποιός οι Κλειτίας και Εγώτιμος αντίστοιχα*

Κείμενο: Η Πάραλος αναγγέλλει τη συμφορά

Ο Λύσανδρος συνέτριψε τους Αθηναίους στους Αιγός ποταμούς (405 π.Χ.). Από την καταστροφή γλίτωσαν μόνο εννέα αθηναϊκά πλοία με τα πληρώματά τους. Ένα από αυτά, η Πάραλος, κατευθύνθηκε προς την Αθήνα, για να αναγγείλει το τραγικό για τους Αθηναίους νέο, ενώ ο Λύσανδρος μετέβη στη Λάμψακο, πόλη που είχε καταλάβει λίγες ημέρες πριν.

Ἐν δὲ ταῖς Ἀθήναις τῆς Παράλου ἀφικομένης νυκτὸς ἐλέγετο ἡ συμφορά, καὶ οἰμωγὴ ἐκ τοῦ Πειραιῶς διὰ τῶν μακρῶν τειχῶν εἰς ἄστὺ διῆκεν, ὁ ἕτερος τῶν ἑτέρῳ παραγγέλλων· ὥστ' ἐκείνης τῆς νυκτὸς οὐδεὶς ἐκοιμήθη, οὐ μόνον τοὺς ἀπολωλότας πενθοῦντες, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ἔτι αὐτοὶ ἑαυτοῦς, πείσεσθαι νομίζοντες οἷα ἐποίησαν Μηλίους τε Λακεδαιμονίων ἀποίκους ὄντας, κρατήσαντες πολιορκία, καὶ Ἰστιαίας καὶ Σκιωναίους καὶ Τορωναίους καὶ Αἰγινήτας καὶ ἄλλους πολλοὺς τῶν Ἑλλήνων. Τῇ δ' ὑστεραία ἐκκλησίαν ἐποίησαν, ἐν ἧ ἔδοξε τοὺς τε λιμένας ἀποχῶσαι πλὴν ἑνὸς καὶ τὰ τείχη εὐτρεπίζειν καὶ φυλακὰς ἐφιστάναι καὶ τᾶλλα πάντα ὡς εἰς πολιορκίαν παρασκευάζειν τὴν πόλιν.

Λεξιλόγιο

οἰμωγὴ, ἡ = ο θρήνος

διήκω = φτάνω από το ένα μέρος στο άλλο

παραγγέλλω = αναγγέλλω

τοὺς ἀπολωλότας = αυτούς που χάθηκαν (μτχ. Παρακ. του ρ. ἀπόλλυμαι)

πείσεσθαι = απαρέμφατο Μέλλ. του ρ. πάσχω = παθαίνω, υφίσταμαι

κρατέω-ῶ = νικώ

Ἰστιαεῖς = κάτοικοι της Ιστιαίας, πόλης στην Εύβοια (ὁ Ἰστιαεὺς)

Σκιώνη, Τορώνη = πόλεις της Χαλκιδικής

τῇ ὑστεραία = την επόμενη μέρα

ἐκκλησία, ἡ = συνέλευση, συγκέντρωση (των πολιτῶν)

ἔδοξε = Αόριστος του ρ. δοκεῖ = φαίνεται, αποφασίζεται

ἀποχῶσαι = απαρέμφατο του ρ. ἀποχώννυμι = κλείνω με επιχωμάτωση

εὐτρεπίζω = επισκευάζω

φυλακή, ἡ = η φρουρά

ἐφιστάναι = απαρέμφατο του ρ. ἐφίστημι = τοποθετώ επάνω, εγκαθιστώ

καὶ τᾶλλα πάντα = και γενικά

Να συνεργαστείτε με τον/τη διπλανό/ή σας και να αποδώσετε το κείμενο στα Νέα Ελληνικά, αξιοποιώντας τις νοηματικές ενότητες, όπως σας δίνονται πιο κάτω. Στο πλάι δίνονται πληροφορίες, τις οποίες είναι καλό να προσέξετε. Επεξήγηση των συντομογραφιών θα βρείτε στο Παράρτημα Δ', στο τέλος του τευχιδίου.

Ἐν δὲ ταῖς Ἀθήναις τῆς Παράλου ἀφικομένης νυκτὸς

μτχ φρ (επιρ)

ἐλέγετο ἢ συμφορά,

1^η α-πρότ

καὶ

οἰμωγὴ ἐκ τοῦ Πειραιῶς

διὰ τῶν μακρῶν τειχῶν

εἰς ἄστὺ διήκεν,

2η α-πρότ

ὁ ἕτερος τῶ ἑτέρῳ παραγγέλλων·

μτχ φρ (επιρ)

ὥστ' ἐκείνης τῆς νυκτὸς οὐδεὶς ἐκοιμήθη,

α-πρότ

οὐ μόνον τοὺς ἀπολωλότας πενθοῦντες,

μτχ φρ (επιθ), μτχ φρ (επιρ)

ἀλλὰ

πολὸν μᾶλλον ἔτι αὐτοὶ ἑαυτούς,

πεῖσεσθαι νομίζοντες

μτχ φρ(επιρ)

οἷα ἐποίησαν

Μηλίους τε

Λακεδαιμονίων ἀποίκους ὄντας, οἷα(αναφ)-(μτχ φρ)(μτχ φρ)-πρότ

κρατήσαντες πολιορκία,

καὶ

Ἰστιαίας

καὶ

Σκιωναίους

καὶ

Τορωναίου

ς καὶ

Αἰγινήτας

καὶ

ἄλλους πολλοὺς

τῶν Ἑλλήνων.

Τῇ δ' ὕστεραία ἐκκλησίαν ἐποίησαν,

α-πρότ

ἐν ᾗ ἔδοξε

ἐν ᾗ (αναφ)-πρότ

τούς τε λιμένας ἀποχῶσαι πλὴν ἑνὸς

καὶ

τὰ τείχη εὐτρεπίζειν

καὶ

φυλακὰς ἐφιστάναι

καὶ

τᾶλλα πάντα

ὡς εἰς

πολιορκίαν

παρασκευάζειν τὴν πόλιν.

Κατανόηση κειμένου

- 1) Πότε ἐλέγετο ἡ συμφορὰ ἐν ταῖς Ἀθήναις;
- 2) Τίνι τρόπῳ ἐλέγετο ἡ συμφορά;
- 3) Οἱ Ἀθηναῖοι οὐκ ἐκοιμήθησαν ἐκείνης τῆς νυκτός. Διὰτί;
- 4) Ποιες αποφάσεις πάρθηκαν στην εκκλησία του δήμου που πραγματοποίησαν οι Αθηναῖοι την επόμενη μέρα;
- 5) Ποια δεινά μπορούσαν να υποστούν οι ηττημένοι; Να αναφέρετε ανάλογα δεινά που είναι δυνατόν να επιφέρουν σύγχρονες πολεμικές ή άλλες συγκρούσεις.

Λέξεων... ταξίδι!

- 1) Στο κείμενο βρίσκουμε το ρήμα *παραγγέλλω* (= αναγγέλλω). Στην πιο κάτω άσκηση να συμπληρώσετε τα κενά με τις παράγωγες λέξεις από το ρήμα *ἀγγέλλω* (μία λέξη περισσεύει).

*αναγγέλλω, παραγγέλλω, εισαγγελέας, αγγελιαφόρος, αγγελία, διάγγελμα,
παραγγελία, εξαγγελία, αγγελτήριο*

- α) Η κυβέρνηση προέβη στην νέων μέτρων για καταπολέμηση της ανεργίας.
- β) Ο γενικός, αφού εξέτασε όλα τα στοιχεία, έδωσε οδηγίες στην αστυνομία να μην προχωρήσει σε δίωξη του συγκεκριμένου προσώπου.
- γ) Ακύρωσε μεγάλη ηλεκτρικών συσκευών.
- δ) Στο του ο πρόεδρος παρουσίασε την πρόθεσή του για καταπολέμηση της τρομοκρατίας.
- ε) Νέες προσλήψεις στην Υγεία..... ο υπουργός.
- στ) Η επιχείρηση έβαλε στην εφημερίδα, ζητώντας αδειούχο λογιστή.
- ζ) Έγινα άθελά μου ο κακών ειδήσεων.
- η) Ήταν δημοσιευμένο στον τύπο το..... της κηδείας του.

2) **Διερευνητική εργασία**

Να παρακολουθήσετε την πορεία της λέξης *παραγγέλλω* από την αρχαία στην νεοελληνική φάση της Ελληνικής Γλώσσας μέσα από τους σχετικούς συνδέσμους της Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα (<http://www.greek-language.gr/greekLang/index.html>).

3) Να γράψετε λέξεις, απλές και σύνθετες, από το ουσιαστικό **πόλις**.

Απλές	Σύνθετες
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

4) Να συμπληρώσετε τα κενά στις πιο κάτω προτάσεις με τον κατάλληλο **τύπο** των λέξεων που είναι στο πλαίσιο (μία λέξη περισσεύει).

πόλη, αντιπολίτευση, μητρόπολη, πολίτευμα, εκπολιτίζω, συμπολίτευση, ακρόπολη, πολίτες

- α) Ο Μέγας Αλέξανδρος επιδίωξε να όλους τους βάρβαρους λαούς της Ανατολής.
- β) Στα δημοκρατικά η στηρίζει την κυβέρνηση, ενώ η .. ασκεί έλεγχο.
- γ) Στα αρχαία χρόνια, κάθε είχε και μία, στην οποία κατέφευγαν οι σε ώρα κινδύνου.

5) Να αναζητήσετε στην Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα (www.greek-language.gr) τη σημασία και την εξέλιξη των λέξεων **πόλις, πολίτης και πολιτεία**.

Γραμματικής... αγώνες!

A) Σχηματισμός και κλίση μετοχής

Εισαγωγικά στη μετοχή:
 Η μετοχή έχει διπλή φύση, αφού «μετέχει» τόσο στο όνομα (έχει γένη και κλίνεται ως επίθετο) όσο και στο ρήμα (έχει χρόνους και διαθέσεις). Η μετοχή βοηθά και στη συμπύκνωση του λόγου.

- Ως προς τον σχηματισμό και την κλίση των μετοχών** πρέπει να γνωρίζουμε σε πρώτο στάδιο τις ακόλουθες πληροφορίες:
- Κλίνονται ως τρικατάληκτα επίθετα με τρία **γένη** (αρσενικό, θηλυκό, ουδέτερο). Κάποιες ακολουθούν την κλίση των δευτερόκλιτων και κάποιες την κλίση των τριτόκλιτων επιθέτων.
 - Οι μετοχές συμφωνούν με το υποκείμενό τους ως προς την **πτώση**, το **γένος** και τον **αριθμό**.
 - Συναντάμε μετοχές τόσο στην ενεργητική όσο και στη μέση φωνή

Σχηματισμός και κλίση μετοχής ενεργητικής φωνής

1) Με τη βοήθεια της *Γραμματικής* (σ. 116, § 187.5) να κλίνετε τη μετοχή **Ενεστώτα ενεργητικής φωνής** *ὁ λύων, ἡ λύουσα, τὸ λῶον*.

Όπως βλέπουμε, το αρσενικό γένος της μετοχής ακολουθεί την κλίση του τριτόκλιτου οδοντικόληκτου ουσιαστικού *ὁ γέρον* (τοῦ γέροντος) με τη διαφορά ότι στην κλητική μπαίνει η κατάληξη **-ων**, όπως στην ονομαστική.

Ομοίως κλίνονται και οι μετοχές:

- *ὁ λύσων, ἡ λύσουσα, τὸ λῶσον* (μετοχή Μέλλοντα ενεργητικής φωνής)

- *ὦν, οὔσα, ὄν* (μετοχή Ενεστώτα του εἰμί)

2) Με τη βοήθεια της *Γραμματικής* (σ. 114, § 187.1) να κλίνετε τη μετοχή **Αορίστου ενεργητικής φωνής** *ὁ λύσας, ἡ λύσασα, τὸ λῶσαν*. Το αρσενικό της μετοχής ακολουθεί την κλίση του τριτόκλιτου οδοντικόληκτου ουσιαστικού *ὁ γίγας* (τοῦ γίγαντος) με τη διαφορά ότι στην κλητική ενικού της μετοχής διατηρείται η κατάληξη **-ας** της ονομαστικής.

3) Με τη βοήθεια της *Γραμματικής* (σ. 117-118, § 187.8) να κλίνετε τη μετοχή **Παρακειμένου ενεργητικής φωνής** *ὁ λελοκώς, ἡ λελοκυῖα, τὸ λελοκός*.

Σημείωση: Στις μετοχές της ενεργητικής φωνής, το αρσενικό και το ουδέτερο ακολουθούν την Γ' κλίση, ενώ το θηλυκό ακολουθεί την Α' κλίση (βλ. π.χ. ἡ γλῶσσα, ἡ βοήθεια).

Ασκήσεις για τον σχηματισμό και την κλίση των μετοχών ενεργητικής φωνής

1) Να γράψετε τους κατάλληλους **τύπους** των μετοχών που είναι στην παρένθεση.

α) Πολλοὶ (ὦν, οὔσα, ὄν) εὐγενεῖς κακοὶ εἰσιν.

β) Οὐ θαυμάζομεν τοὺς ἀνθρώπους τοὺς γαστρι..... (δουλεύων, -ουσα, -ον).

γ) Δόξα σοι τῷ (δείξας, -ασα, -αν) τὸ φῶς.

δ) Ἀριαῖος ἔφυγεν, ὡς ἦσθετο τὸν Κῦρον (πεπτωκώς, -υῖα, -ός).

ε) Ἡ πρὸς ἀρετὴν (ἄγων, -ουσα, -ον) ὁδὸς μακρὰ ἐστίν.

στ) Τῇ ὑστεραίᾳ, (κατακαύσας, -ασα, -αν) οἱ στρατιῶται τὰς κόμας, ἀπῆλθον.

ζ) Ἡ τοῦ ἀνθρώπου ψυχὴ φαίνεται ἀθάνατος (ὦν, οὔσα, ὄν).

η) Ἀλέξανδρος ὁ Φιλίππου (γράφων, -ουσα, -ον)

Φωκίῳ προσετίθει τὸ «χαίρειν».

θ) Παρεσκευάζοντο Ἀθηναῖοι ὡς (πολεμήσων, -ουσα, -ον).

2) Να σχηματιστούν οι **μετοχές** των ρημάτων που βρίσκονται στην παρένθεση. Να προσαρμοστούν, έτσι ώστε να συμφωνούν με το ουσιαστικό που προσδιορίζουν (γένος, πτώση, αριθμός).

π.χ. τοῖς (μτχ. Ενεστώτα του ρ. πάρειμι) πράγμασι

⇒ τοῖς παροῦσι πράγμασι

- α) τὸν (μτχ. Ενεστ. του ρ. μανθάνω) παῖδα
- β) τῶν (μτχ. Ενεστ. του ρ. πάρειμι) φυλάκων
- γ) τοῖς (μτχ. Ενεστ. του ρ. φεύγω)..... ἰππεῦσι
- δ) τὰς (μτχ. Ενεστ. του ρ. διέχω = απέχω)..... φάλαγγας
- ε) τοὺς (μτχ. Αορ. του ρ. ἀκούω) γέροντας
- στ) τοῦ (μτχ. Παρακ. του ρ. πιστεύω)..... νεανίου

Σχηματισμός και κλίση μετοχής μέσης φωνής

Οι μετοχές της μέσης φωνής είναι **δευτερόκλιτες** και λήγουν σε **-μένος, -μένη, -μένον**. Κλίνονται όπως τα δευτερόκλιτα επίθετα σε -ος, -η, -ον (π.χ. ὁ ἀνθρώπινος, ἡ ἀνθρωπίνη, τὸ ἀνθρώπινον). Για τις δευτερόκλιτες μετοχές, βλ. Γ.Α.Ε. σ. 114, § 186.

Να κλίνετε τη μετοχή Ενεστώτα *ὁ λυόμενος, ἡ λυομένη, τὸ*

λυόμενον. Ομοίως κλίνονται οι υπόλοιπες μετοχές της μέσης

φωνής:

ὁ λυσόμενος, ἡ λυσομένη, τὸ λυσόμενον (μετοχή Μέλλοντα)

ὁ λυσάμενος, ἡ λυσαμένη, τὸ λυσάμενον (μετοχή Αορίστου)

ὁ λελυμένος, ἡ λελυμένη, τὸ λελυμένον (μετοχή Παρακειμένου)

και η μετοχή Μέλλοντα του *εἰμί, ὁ ἐσόμενος, ἡ ἐσομένη, τὸ ἐσόμενον*.

Άσκηση για τον σχηματισμό και την κλίση των μετοχών μέσης φωνής.

1) Να συμπληρώσετε τις πιο κάτω φράσεις, σχηματίζοντας τη **μετοχή** του ρήματος που είναι στην παρένθεση, κατά το παράδειγμα.

π.χ. αἰ (λέλυμαι, μτχ.)..... σπονδαὶ

⇒ αἰ λελυμένα σπονδαὶ

- α) οἱ (διδάσκομαι, μτχ.) νέοι
- β) τοῖς (ὄπλισμαι, μτχ.)..... στρατιώταις
- γ) τῆς (ἐδεξάμην, μτχ.) βασιλίσσης (= της βασίλισσας που δέχτηκε)
- δ) τῶν (παιδεύσομαι, μτχ.) μαθητῶν
- ε) τὸ (καταλύομαι, μτχ.) πλῆθος

Επαναληπτική άσκηση (μετοχή ενεργητικής και μέσης φωνής)

Αφού διαβάσετε το πιο κάτω κείμενο, να εντοπίσετε τις **μετοχές** και να τις αναγνωρίσετε **γραμματικά** (γένος, φωνή, χρόνος, αριθμός, πτώση):

Ἔτρεφε τὸν ἑαυτοῦ ἵππον στρατιώτης, ἕως καιρὸς πολέμου ἦν. Πανσαμένου δὲ τοῦ πολέμου, ἀχύροις καὶ μόνοις ἔτρεφε, φορτίοις μεγάλοις καταβαρύνων. Ὡς δὲ πάλιν καιρὸς πολέμου ἐπέστη, ὀπλισάμενος τὸν ἵππον ἀναβάς ἔτρεχε. Τοῦ δὲ ἵππου συνεχῶς καταπίπτοντος, ἐδυσχέρινε. Ὁ δὲ ἵππος αὐτῷ ἔφη· Ἀπελθε, ὦ δέσποτα, πεζὸς πολεμήσων· σὺ γὰρ ἀφ' ἵππου ὄνον με πεποίηκας, χυδαίαις ἐργασίαις καταβαρύνων, καὶ πῶς πάλιν ἐξ ὄνου ἵππον με θέλεις ἔχειν;

*ἀναβάς, μετοχή Αορ. Β' του ἀναβαίνω

Αἰσώπου Ἴππος καὶ στρατιώτης

Β) Εγκλίσεις του ρήματος εἰμί στον Ενεστώτα και στον Μέλλοντα (επανάληψη)

Εγκλίσεις βαρύτονων ρημάτων στον Ενεστώτα, Μέλλοντα, Αόριστο

1) Να αντικαταστήσετε τους τύπους της οριστικής στις άλλες εγκλίσεις:

Οριστική	Υποτακτική	Ευκτική	Προστακτική
φυλάττει ς			
διώκεται			
ἔγραψαν			
ἔστῃ			

2) Να συμπληρώσετε τα κενά των προτάσεων, βάζοντας το ρήμα στον κατάλληλο **τύπο**.

- α) Οἱ λόγοι οὗτοι οὕτως..... (ἔχω, προστ. γ' πληθ. Ενεστ.).
β) Ὡ νεανία, τοὺς πρεσβυτέρους..... (σέβομαι, προστ. β' εν. Ενεστ.).
γ) Εἴθε καλῶς οἱ διδάσκαλοι νεανίας..... (παιδεύω, ευκτ. Ενεστ.).
δ) Ἐλθέ, ὦ ἄνθρωπε, ἵνα..... (πειθω, υποτ. Αορ.) τὸν δῆμον.
ε) Πρόθυμοί εἰσιν, ἵνα πᾶσαν φυλακὴν..... (φυλάττομαι, υποτ. Αορ.).
στ) Ὑμεῖς..... (πορεύομαι, προστ. Αορ.) τὴν ὁδόν.
ζ) Εἴθε μὴ ἐφ' ἀρπαγὴν οἱ πολέμοι..... (τρέπομαι, ευκτ. Ενεστ.).
η) Ὁ Θεὸς ἀεὶ τοὺς ἀγαθοὺς..... (φυλάττω, ευκτ. Αόρ.).
θ) Σὺ εὐτυχὴς (εἰμί, ευκτ. Ενεστ.).
ι) Κῦρος ἔλεγεν ὅτι ἡ ὁδὸς..... (εἰμί, ευκτ. Μέλλ.) πρὸς βασιλέα μέγαν εἰς Βαβυλῶνα.
ια) Ἡ μὲν φύσις, ἂν (εἰμί, υποτ. Ενεστ.) πονηρά, πολλάκις φαῦλα βούλεται.
ιβ) (εἰμί, προστ. Ενεστ.) μέτρον παντὶ πράγματι.

Γ) Εγκλίσεις βαρύτονων ρημάτων στον Παρακειμένο ενεργητικής και μέσης φωνής (βλ. Γ.Α.Ε. σ. 164-169, § 277-278)

1) Να συμπληρώσετε τα κενά με τους τύπους στην **υποτακτική** Παρακειμένου.

πεπίστευκα □	ἐγὼ
	ἡμεῖς
	οὗτοι
δεδίωχα □	σὺ
	ὕμεῖς
	οὗτοι
γέγραφα □	ἡμεῖς
	σὺ
	οὗτος

2) Να τρέψετε στον αντίθετο αριθμό τους πιο κάτω τύπους της **υποτακτικής** Παρακειμένου.

α) Ὡσπερ γὰρ ἐν τοῖς σώμασιν, ἕως μὲν ἂν **ἐρρωμένος ἦ** τις, οὐδὲν ἐπαισθάνεται.

β) Ἐὰν ἡ ἡμετέρα διάνοια καλῶς ἡμῖν **ἦ κατεσκευασμένη**, κἂν μυρίοι πανταχόθεν ἐγείρονται χειμῶνες, ἐν γαλήνῃ καὶ λιμένι ἐσμέν.

γ) Ὅταν δὲ ὁ τόνος (τοῦ σώματος, τῆς γαστρὸς) **καταλελυμένος ἦ** καὶ χαῦνος (= χαλαρός, πλαδαρός), κἂν τὸ πάντων εὐχυμότερον αὐτῆ προσενέγκῃς ἔδεσμα εἰς τὸ χεῖριστον αὐτὸ μετερρύθμισε.

3) Να μετατρέψετε τις πιο κάτω ευκτικές Ενεστώτα σε **ευκτικές** Παρακειμένου, στο ίδιο πρόσωπο και αριθμό.

α) οὗτος πιστεύοι

β) ἡμεῖς φυτεύοιμεν

γ) σὺ κελεύοις

δ) ὕμεῖς κινδυνεύοιτε

ε) ἐγὼ λύοιμι

στ) οὗτοι τοξεύοιεν

4) Να τρέψετε στον αντίθετο αριθμό τους μαυρισμένους τύπους της **ευκτικής**

Παρακειμένου:

α) Καὶ τῆ ὑστεραία ἤκουε ὅτι οἱ Ἑρμαῖ (= οἱ ερμαϊκές στήλες) **εἶεν**

περικεκομμένοι.

β) Μάτην γὰρ ἂν ὧδε πάραλον (= ναυτικό) στρατὸν Ἑλλήνων πλεῖστον **εἶημεν** **ἐκτημένοι**, εἰ Συρακοσίοις συγχωρήσομεν τῆς ἡγεμονίας.

γ) Ἴππεῖς τρεῖς ἠγγειλαν ὅτι οἱ νεκροὶ **ἀνηρημένοι εἶσαν** (= εἶχαν περισυλλεγεῖ).

5) Να τρέψετε στον αντίθετο αριθμό τους υπογραμμισμένους τύπους της **προστακτικής** Παρακειμένου.

α) Δελυκῶς ἴσθι τοὺς αἰχμαλώτους.

β) Πεπαιδευκῶς ἔστω ὁ διδάσκαλος τοὺς μαθητάς.

γ) Ἀκηκοότες ἔστε τούτων τῶν λόγων.
.....

δ) Τεθαυμακότες ἔστων οἱ πολῖται τοὺς ἀθλητάς.
.....

6) Να γράψετε τα παρακάτω ρήματα στην **προστακτική** Παρακειμένου, στο ίδιο πρόσωπο και αριθμό.

α) πράττεσθε

β) παυσάσθωσαν

γ) θεραπευέσθω

δ) παιδεύσασθε

ε) λῦσαι

Συντακτικού... παιχνίδια!

A) Εισαγωγή στα είδη των μετοχών

Οι μετοχές είναι τριών ειδών ανάλογα με τη χρήση τους:

α) **Επιθετικές ή αναφορικές μετοχές:** Χρησιμοποιούνται όπως κάθε επίθετο, εκφέρονται συνήθως με άρθρο και αναλύονται σε αναφορικές προτάσεις (βλ. Σ.Α.Ε. σ. 90, § 99).

β) **Κατηγορηματικές μετοχές:** Χρησιμοποιούνται ως κατηγορούμενα ή κατηγορηματικοί προσδιορισμοί, μεταφράζονται με το **ὅτι, να, που** και συντάσσονται με συγκεκριμένα ρήματα (βλ. Σ.Α.Ε. σ. 90-93, § 100).

γ) **Επιρρηματικές μετοχές:** Φανερώνουν ὅ,τι και οι αντίστοιχοι επιρρηματικοί προσδιορισμοί και έτσι ανάλογα με τη σημασία τους είναι χρονικές, αιτιολογικές, τελικές, υποθετικές, εναντιωματικές, τροπικές (βλ. Σ.Α.Ε. σ. 93-95, § 101-103).

Η επιθετική μετοχή, εφόσον είναι έναρθρη, μπορεί να εκφέρεται και αυτόνομα, ως **ουσιαστικοποιημένη** (αντιστοιχεί και με ουσιαστικό), π.χ. *οἱ λέγοντες* = οι ρήτορες (πβ. Ν.Ε. το παρόν < μτχ. του ρ. *πάρειμι*)

Το υποκείμενο της μετοχής και η μετοχή βρίσκονται στην **ίδια** πτώση, π.χ.:

Ἀγησίλαος δέ, καίπερ αἰσθανόμενος ταῦτα, ὅμως ἐπέμενε ταῖς σπονδαῖς. Ἦλθεν ἐξ Ἀθηνῶν Θυμοχάρης ἔχων ναῦς ὀλίγας.

Ασκήσεις στα τρία είδη μετοχών:

1) Στις πιο κάτω προτάσεις να εντοπίσετε τις **επιθετικές μετοχές** και να δηλώσετε τη **συντακτική** τους θέση:

α) Ὁ ἀδικῶν οὐδενὶ νόμῳ
πεῖθεται. β) Ἄει ὁ σωθεὶς
ἔστιν ἀχάριστος.

γ) Αἱ πόλεις αἱ δημοκρατούμεναι διοικοῦνται τοῖς νόμοις τοῖς
κειμένοις. δ) Μίσει τοὺς κολακεύοντας, ὥσπερ τοὺς
ἐξαπατῶντας.

ε) Πολιτεία ἔστιν ἡ βουλευομένη περὶ ἀπάντων.

στ) Πάντες ἐπορεύοντο ἐγκεκαλυμμέναις ταῖς

ἀσπίσι. ζ) Οἱ θεοὶ οὐκ ἀμελοῦσιν τῶν

ἀσεβούντων.

2) Στις πιο κάτω προτάσεις να υπογραμμίσετε τις **κατηγορηματικές μετοχές** και να δηλώσετε τα **ρήματα** από τα οποία εξαρτώνται. Ακολουθως, να μεταφράσετε τις προτάσεις.

α) Μεμνήμεθα εἰς κίνδυνον ἐλθόντες
μέγαν. β) Οὗτος οὐκ ἐλέγξει με
ἀδικοῦντα.

γ) Ἄπαντα τὸν χρόνον διατελοῦμεν πενθοῦντες τὴν πατρίδα.

δ) Ἀπείρηκα (= κουράστηκα) ἤδη βαδίζων καὶ τρέχων καὶ τὰ ὄπλα φέρων.

ε) Ἀδικεῖ Σωκράτης οὓς μὲν ἡ πόλις νομίζει θεοὺς οὐ νομίζων, ἕτερα
δὲ καινὰ δαμόνια (= θεοὺς/θεότητες) εἰσφέρων.

στ) Καμβύσης δὲ ὁ τοῦ Κύρου πατὴρ ἦδετο (< ἦδομαι)

πυνθανόμενος ταῦτα. ζ) Κῦρος διαφέρων ἐφαίνετο πάντων τῶν
ἡλίκων (= συνομηλίκων).

B) Η σύνταξη των μετοχών – Συνημμένη και Απόλυτη μετοχή (βλ. Σ.Α.Ε. σ. 95, § 103)

Όταν το υποκείμενο της μετοχής είναι ένας από τους όρους της πρότασης, τότε η μετοχή λέγεται **συνημμένη**:

Ἀγισίλαος δέ, καίπερ αἰσθανόμενος ταῦτα, ὅμως ἐπέμενε ταῖς σπονδαῖς.

Οὗτος ταῦτα εἰπὼν ἀπῆλθε.

Όταν το υποκείμενο της μετοχής δεν είναι όρος της πρότασης, τότε η μετοχή λέγεται **απόλυτη**:

Δρυὸς πεσοῦσης πᾶς ἀνὴρ ζυλεύεται.

Ἄρταξέρξου βασιλεύοντος ταῦτα ἐγένοντο.

1) Στις πιο κάτω προτάσεις να βρείτε τις **επιρρηματικές μετοχές** και να τις χαρακτηρίσετε (χρονική, αιτιολογική, τελική, εναντιωματική, υποθετική, τροπική). Να διευκρινίσετε, αν η μετοχή είναι **συνημμένη** ή **απόλυτη**.

α) Δειπνήσαντες ἀπῆλθον.

β) Τριήρεις έπεμπε, ώς βοηθήσων κατά
θάλατταν. γ) Άκούσαντες πρώτον έπειτα
κρίνατε.

- δ) Ἦλθον ἐγὼ παύσουσα τὸ σὸν μένος.
 ε) Οὕτω διεκείμεθα, τοτὲ μὲν γελῶντες, ἐνίοτε δὲ
 δακρύνοντες. στ) Ἦλλην ὦν, Ἦλληνας ἀδικεῖ...
 ζ) Τὸν Περικλέα ἐν αἰτία εἶχον ὡς πείσαντα σφᾶς πολεμεῖν.

2) Αφοῦ ξαναδιαβάσετε το κείμενο «Ἴππος καὶ στρατιώτης» (βλ. «Γραμματικής... αγώνες»), να χαρακτηρίσετε τις **επιρρηματικές μετοχές** του κειμένου, να προσδιορίσετε το **υποκείμενό** τους και να τις μεταφράσετε.

Γ) Εμπρόθετοι προσδιορισμοί

Οι κύριες προθέσεις της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας (βλ. Γ.Α.Ε. σ. 246, § 364-365) είναι:

ἐν, εἰς, ἐκ (ἐξ), σύν, πρός, πρό, ἀνά, κατά, διά, μετά, παρά, ἀντί, ἀμφί, ἐπί,
 περί, ἀπό, ὑπό, ὑπὲρ

1) Να παρατηρήσετε τις πιο κάτω φράσεις του κειμένου της Ενότητας 4 και, με βάση τις προηγούμενες γνώσεις σας, να δηλώσετε τι εκφράζουν εδώ οι **εμπρόθετοι προσδιορισμοί**.

ἐν ταῖς Ἀθήναις ἐκ τοῦ Πειραιῶς διὰ τῶν μακρῶν τειχῶν εἰς ἄστυ

2) Αφοῦ μελετήσετε τις **μονόπτωτες** και **δίπτωτες** προθέσεις, να συμπληρώσετε τα κενά στις πιο κάτω φράσεις ή προτάσεις, βάζοντας στην κατάλληλη πτώση το ουσιαστικό που βρίσκεται στην παρένθεση (μαζί με το άρθρο, όπου χρειάζεται). Να δηλώσετε τι εκφράζουν οι εμπρόθετοι προσδιορισμοί στην κάθε περίπτωση:

- α) Εἰς..... (ὁ ἀγρὸς) πορεύομαι.
 β) Τὸν δι' (ἡμεῖς) τοὺς ἀνθρώπους καὶ διὰ
 (ἡ ἡμετέρα σωτηρία) κατελθόντα ἐκ τῶν οὐρανῶν.
 γ) Ἐν.....(αἱ Ἀθηναί) θέατρον ἦν Διονύσου.
 δ) Διέβημεν διὰ.....(ἡ θάλασσα).
 ε) Ὑπὲρ(ἡ πατρίς,-δος) ἠγωνίσαντο.
 στ) Σιγή πολλή ἦν ἀνά(τὸ στρατόπεδον).
 ζ) Σὺν(οἱ θεοὶ) τοὺς ἐχθροὺς νικήσομεν.
 η) Ἐναυμάχουν πρὸ(τὸ στόμα) τοῦ μεγάλου λιμένος.
 θ) Πρὸ.....(τὰ Τρωϊκὰ) οὐδὲν κοινῇ εἰργάσαντο Ἕλληνες.

3) Αφού εξετάσετε και τις υπόλοιπες προθέσεις και τη σημασία τους από το *Συντακτικό* σας, να υπογραμμίσετε τους **εμπρόθετους προσδιορισμούς** σε καθεμιά από τις πιο κάτω προτάσεις και να δηλώσετε τι εκφράζουν:

α) Μετά την ἐν Κερκύρα ναυμαχίαν ὁ στρατὸς ἔτι ἐν Ἀθήναις ἦν. β) Ἄνὰ τὰ ὄρη ἐπλανῶντο.

γ) Αἰ σκηναὶ κατὰ τὸ πεδῖον

ἦσαν. δ) Ἐξεστράτευον κατὰ θέρος.

ε) Ἐπὶ τῇ κεφαλῇ εἶχον τὰς ταινίας.

στ) Δόλιον ἄνδρα φεῦγε παρ' ὄλον

τὸν βίον. ζ) Ἐνταῦθα ἦν παρὰ τὴν ὁδὸν κρήνη.

η) Πηγὴ χαριεστάτη ὑπὸ τῆς πλατάνου ρεῖ.

ΑΝΤΙΣΤΡΟΦΟ

Να μεταφέρετε τις πιο κάτω προτάσεις στα **Αρχαία Ελληνικά**:

- 1) Αυτοί οι οποίοι έχουν τα όπλα, γίνονται ισχυρότεροι σύμμαχοι.
- 2) Αφού έλυσαν τις σπονδές, άρχισαν τον πόλεμο.
- 3) Η ψυχή του ανθρώπου φαίνεται ότι είναι αθάνατη.

ΟΡΘΟΓΡΑΦΩΜΕΝ

Να μάθετε για ορθογραφία το πιο κάτω απόσπασμα του κειμένου:

ὥστ' ἐκείνης τῆς νυκτὸς οὐδεὶς ἐκοιμήθη, οὐ μόνον τοὺς ἀπολωλότας πενθοῦντες, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ἔτι αὐτοὶ ἑαυτοὺς, πείσεσθαι νομίζοντες οἷα ἐποίησαν Μηλίουσ τε Λακεδαιμονίων ἀποίκους ὄντας, κρατήσαντες πολιορκία.

Ο Πάτροκλος φοράει τα άρματα του φίλου του Αχιλλέα. Στέκεται μπροστά στον βωμό, κρατώντας φιάλη και στρέφει το βλέμμα προς τον καθισμένο Αχιλλέα, που κάνει σπονδή για τον καλό γυρισμό του.

Ερυθρόμορφη στάμνος, γύρω στο 480 π.Χ., Ρώμη (αντίγραφο)

ΕΝΟΤΗΤΑ 5

ΚΕΙΜΕΝΟ: Ξενοφώντας «*Η φιλοπατρία του Αγησιλάου*»

ΛΕΞΕΩΝ... ΤΑΞΙΔΙ: τίθημι, φαίνω -ομαι

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ... ΑΓΩΝΕΣ

*Ομαλά και ανώμαλα παραθετικά επιθέτων και επιρρημάτων
Αναφορικές αντωνυμίες (ὅς/ ἤ/ ὅ, ὅστις/ ἣτις/ ὅ, τι)*

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΥ... ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ

*Α' και β' ὀρος σύγκρισης
Δευτερεύουσες ειδικές προτάσεις (επανάληψη)
Ισοδύναμες συντακτικές μορφές ειδικών προτάσεων
Δευτερεύουσες ενδοιαστικές προτάσεις*

Τετράδραχμο της Σπάρτης με απεικόνιση του Κλεομένη του Γ' (235 – 221 π.Χ.) και της Αρτέμιδος Ορτυγίας

Κείμενο: Η φιλοπατρία του Αγησίλαου

Ο Αγησίλαος¹ του Ξενοφώντα αποτελεί εγκώμιο του ομώνυμου βασιλιά της Σπάρτης, ηγέτη με σπάνια στρατιωτικά και πολιτικά χαρίσματα, με υποδειγματικά ενάρετη ζωή. Ο Αγησίλαος εξουδετέρωσε τις επεμβάσεις του βασιλιά της Περσίας στις ελληνικές πόλεις και ενίσχυσε τις τάσεις συνεργασίας των Ελλήνων εναντίον των Περσών. Στο πιο κάτω απόσπασμα, ο Ξενοφών αναφέρεται στη φιλοπατρία του Αγησίλαου, αφού προηγουμένως τον επαίνεσε για την ευσέβεια, τη δικαιοσύνη, την εγκράτεια και τις ηγετικές ικανότητές του.

Ὅς γε μὴν φιλόπολις ἦν καθ' ἕν μὲν ἕκαστον μακρὸν ἂν εἶη γράφειν· οἶμαι γὰρ οὐδὲν εἶναι τῶν πεπραγμένων αὐτῷ ὃ τι οὐκ εἰς τοῦτο συντείνει. ὡς δ' ἔν βραχεῖ εἰπεῖν, ἅπαντες ἐπιστάμεθα ὅτι Αἰγησίλαος, ὅπου ᾤετο τὴν πατρίδα τι ὠφελήσειν, οὐ πόνων ὑφίετο, οὐ κινδύνων ἀφίστατο, οὐ χρημάτων ἐφείδετο, οὐ σῶμα, οὐ γῆρας προὔφασίζετο, ἀλλὰ καὶ βασιλέως ἀγαθοῦ τοῦτο ἔργον ἐνόμιζε, τὸ τοὺς ἀρχομένους ὡς πλεῖστα ἀγαθὰ ποιεῖν. ἐν τοῖς μεγίστοις δὲ ὠφελήμασι τῆς πατρίδος καὶ τότε ἐγὼ τίθημι αὐτοῦ, ὅτι δυνατώτατος ὢν ἐν τῇ πόλει φανερός ἦν μάλιστα τοῖς νόμοις λατρεύων.

Ξενοφώντος Αἰγησίλαος 7.1-2

Λεξιλόγιο

καθ' ἕν μὲν ἕκαστον μακρὸν ἂν εἶη γράφειν = θα χρειαζόταν πολύ χρόνο για να γράψω για το κάθε ένα ξεχωριστά

οἶμαι = νομίζω

ὑφίεμαι πόνων = υπομένω τους κόπους

ἀφίσταμαι κινδύνων = απομακρύνομαι από τους κινδύνους

φείδομαι = κάνω οικονομία, δείχνω συγκράτηση

οὐ προὔφασίζετο σῶμα = (Ο Αγησίλαος) δεν χρησιμοποιούσε ως πρόφαση το σώμα του (δηλ. την αναπηρία του)

τοὺς ἀρχομένους < ἄρχομαι = εξουσιάζομαι, κυβερνώμαι

τοῖς νόμοις λατρεύων = υπάκουε στους νόμους

τίθημι = θέτω

λατρεύω = τηρώ τους νόμους

Να συνεργαστείτε με τον/τη διπλανό/ή σας και να αποδώσετε το κείμενο στα Νέα Ελληνικά, αξιοποιώντας τις νοηματικές ενότητες, όπως σας δίνονται πιο κάτω. Στο πλάι δίνονται κάποιες πληροφορίες, τις οποίες είναι καλό να προσέξετε.

¹ Βλ. *Αρχαίοι Έλληνες Ιστοριογράφοι*, Α' Γενικού Λυκείου, εκδ. ΙΤΥΕ Διόφαντος, σ. 137-138 (εισαγωγή για το έργο Αἰγησίλαος), σ. 205-206 (σχόλια για το απόσπασμα).

Ὡς γε μὴν φιλόπολις ἦν	ὡς(ειδ)πρωτ
καθ' ἑν μὲν ἕκαστον <u>μακρὸν ἂν εἶη</u> γράφειν·	α- πρότ
<u>οἶομαι</u> γὰρ οὐδὲν εἶναι τῶν πεπραγμένων	α-
ὡς δ' ἐν βραχεῖ εἶπεῖν,	
ἅπαντες <u>ἐπιστάμεθα</u>	α-
ὅτι Ἀγησίλαος, ὅπου <u>ᾤετο</u> τὴν πατρίδα τι ὠφελήσειν, <u>οὐ πόνων ὑφίετο</u> ,	ὅπου (αναφ)- πρότ 1 ^η ὅτι (ειδ)-πρότ
<u>οὐ χρημάτων ἐφείδετο</u> ,	3 ^η ὅτι(ειδ)- πρότ
<u>οὐ σῶμα, οὐ γῆρας</u> .	
ἀλλὰ	
καὶ βασιλέως ἀγαθοῦ τοῦτο ἔργον· τὸ τοὺς ἀρχομένους ὡς πλεῖστα ἀγαθὰ ποιεῖν.	5 ^η ὅτι(ειδ)-
ἐν τοῖς μεγίστοις δὲ ὠφελήμασι τῆς πατρίδος καὶ τόδε ἐγὼ τίθημι αὐτοῦ,	α-πρότ
ὅτι	6 ^η ὅτι(ειδ)-
δυνατώτατος ὢν ἐν τῇ πόλει	μτχ φρ
φανερὸς ἦν μάλιστα τοῖς νόμοις	

Κατανόηση κειμένου

- 1) α) Πώς χαρακτηρίζει ο ιστορικός τον Αγησίλαο και με βάση ποια στοιχεία της συμπεριφοράς του τεκμηριώνει τον χαρακτηρισμό του;
β) Γιατί δεν θα τα παρουσιάσει αναλυτικά;
- 2) Ποια θεωρεί ο Ξενοφών ως τη σημαντικότερη προσφορά του Αγησιλάου προς την πατρίδα του;
- 3) Να διερευνήσετε την έννοια της φιλοπατρίας διαχρονικά. Να γράψετε ένα κείμενο για τη σημασία της φιλοπατρίας παλαιότερα και για το νόημα που έχει για σας σήμερα, χρησιμοποιώντας δύο τρόπους πειθούς (π.χ. επίκληση στη λογική και στο συναίσθημα).
- 4) Ο Αγησίλαος αποτελεί πρότυπο σωστού ηγεμόνα. Να γράψετε ένα κείμενο, στο οποίο θα τον συγκρίνετε με άλλα ιστορικά ή πολιτικά πρόσωπα -διαχρονικά- όσον αφορά στο θέμα της τήρησης των νόμων του κράτους.

Λέξεων... ταξίδι!

1) Να σχηματίσετε παράγωγα ουσιαστικά και παράγωγα επίθετα από το ρήμα **τίθημι**. Στη συνέχεια, να χρησιμοποιήσετε **πέντε** (5) από αυτά σε δικές σας προτάσεις, έτσι ώστε να φαίνεται η σημασία τους.

	Ουσιαστικά	Επίθετα
διά – τίθημι		
υπό – τίθημι		
έκ – τίθημι		
από – τίθημι		
παρά - τίθημι		
πρός - τίθημι		
κατά – τίθημι		
πρό – τίθημι		

2) Να συμπληρώσετε τα κενά των παρακάτω προτάσεων με τον κατάλληλο τύπο των λέξεων (παράγωγα του ρήματος **τίθημι**), που υπάρχουν στο πλαίσιο (μία λέξη περισσεύει).

θεσμικές αλλαγές, αντιτίθεμαι, υποθηκέω, διαθεσιμότητα, απόθεμα, διαθήκη, θεματοφύλακας, αδιάθετος, αθέμιτος, αναθηματικός

- α) Ο υπάλληλος αυτός υπέπεσε σε βαρύτατο παράπτωμα και γι' αυτό τέθηκε σε
- β) Κατά τις ανασκαφές βρέθηκαν πολλές στήλες.
- γ) Παρά τις εκπτώσεις, πολλά εμπορεύματα έμειναν
- δ) Η κυβέρνηση αποφάσισε να επιφέρει πολλές
- ε) Επειδή βρέθηκε σε δύσκολη οικονομική θέση, αναγκάστηκε να το σπίτι του.
- στ) Υπάρχουν μεγάλα πετρελαίου στη θαλάσσια περιοχή της Κύπρου.
- ζ) Ο ανταγωνισμός στην έννοια του δικαίου.
- η) Οι ιερωμένοι είναι οι..... της θρησκείας.

3) Στο κείμενο υπάρχει το επίθετο **φανερὸς** από το ρήμα **φαίνω -ομαι**. Να σχηματίσετε **απλές** και **σύνθετες** λέξεις στα Νέα Ελληνικά από το ρήμα **φαίνω**

-ομαι (π.χ. απλή: *φάση*, σύνθετη: *άφαντος*).

4) Να συμπληρώσετε τα κενά των προτάσεων που ακολουθούν με τον κατάλληλο **τύπο** της λέξης, που είναι στο πλαίσιο (μία λέξη

φάση, πρωτοφανής, επιφανής, φανερός, φαινός, διαφάνεια, συκοφαντία, έμφαση

περισσεύει).

α) Μου ήρθε μια ιδέα!

β) Οι προθέσεις του είναι πλέον

γ) Διανύουμε μια κρίσιμη της ιστορίας μας.

δ) Η προσέλευση του κόσμου στην εκδήλωση ήταν

ε) Ο επιστήμονας έδωσε στην οικονομική πλευρά του θέματος.

στ) Δεν τον φόβιζαν οι των πολιτικών του αντιπάλων.

5) Να συμπληρώσετε τον πιο κάτω πίνακα.

Ρήματα	Ουσιαστικά	Επίθετα
..... · εμφαίνω	εμφανίσιμος
..... · διαφαίνομαι	φαντασία
..... · προφαίνω	αποφασιστικός

Γραμματικής... αγώνες!

A) Ομαλά παραθετικά επιθέτων (βλ. Γ.Α.Ε. σ. 119-128, § 189-204)

Τα επίθετα έχουν τρεις βαθμούς σύγκρισης, τον **θετικό**, τον **συγκριτικό** και τον **υπερθετικό**. Ο συγκριτικός και υπερθετικός βαθμός ονομάζονται και **παραθετικά**.

Τα ομαλά παραθετικά των επιθέτων σχηματίζονται με τις καταλήξεις .,, για τον συγκριτικό βαθμό και, για τον υπερθετικό βαθμό.

Όλα τα επίθετα που σχηματίζουν μονολεκτικά (μία λέξη) παραθετικά έχουν και περιφραστικά (δύο λέξεις) παραθετικά, π.χ. *μᾶλλον σοφός*,

Σημείωση: Ανάλογα με το θέμα και την κλίση του επιθέτου, έχουμε κάποιες διαφοροποιήσεις, όπως αυτές που θα διαπιστώσετε μελετώντας την *Γραμματική* σας (βλ. *Γ.Α.Ε.* σ. 120, § 193, σ. 121-123, § 195).

1) Τι διαπιστώνετε, παρατηρώντας τα παραθετικά των δευτερόκλιτων επιθέτων στα πιο κάτω παραδείγματα;

Παραδείγματα	Διαπιστώσεις
νέος, νεώτερος, νεώτατος σοφός, σοφότερος, σοφώτατος	Γράφονται με ω , επειδή είναι η συλλαβή που βρίσκεται πριν από το -ώτερος .
δίκαιος, δικαιοτέρος, δικαιοτάτος κοινός, κοινότερος, κοινότατος	Γράφονται με -ο , επειδή είναι η συλλαβή που βρίσκεται πριν από το -ότερος .
ἔνδοξος, ἔνδοξότερος, ἔνδοξότατος σεμνός, σεμνότερος, σεμνότατος	Γράφονται με -ο , επειδή προηγούνται δύο ή περισσότερα ή διπλό σύμφωνο (ζ, ξ, ψ) πριν από το -ότερος .

2) Να σχηματίσετε τον συγκριτικό και τον υπερθετικό βαθμό των παρακάτω επιθέτων.

Θετικός βαθμός	Συγκριτικός βαθμός	Υπερθετικός βαθμός
ὁ φοβερὸς
ἡ βεβαία
τὸ δίκαιον
ἡ σεμνή
ὁ φαῦλος
τὸ ἅγιον

2) Να συμπληρώσετε τα κενά με τους κατάλληλους τύπους των **παραθετικών** των επιθέτων που βρίσκονται στην παρένθεση.

α) Κῦρος ἦν (βασιλικός, υπερθ.) τε καὶ ἄρχειν

(ἄξιος, υπερθ.).

β) Οὐδὲν (πικρόν, συγκρ.) ἐστὶ τῆς ἀνάγκης.

γ) (λαμπρά, υπερθ.) ἐστὶ ἡ τοῦ ἡλίου φλὸξ καὶ

(θερμή, υπερθ.).

δ) Σωκράτης ἦν πρὸς χειμῶνα καὶ θέρος καὶ πάντας πόνους

(καρτερικός, υπερθ.).

~~ε) Προμηθεὺς ἐποίησε τὸν λέοντα τῶν ἄλλων θηρίων (δυνατός, Ενότητα~~

συγκρ.).

B) Ανώμαλα παραθετικά επιθέτων (βλ. Γ.Α.Ε. σ. 123-124, § 196)

Ορισμένα επίθετα σχηματίζουν τον συγκριτικό βαθμό με τις καταλήξεις *-ίων* (αρσενικό, θηλυκό), *-ιον* (ουδέτερο) και τον υπερθετικό με τις καταλήξεις *-ιστος*, *-ίστη*, *-ιστον*.

Σημείωση: Για την κλίση των συγκριτικών σε *-ίων*, *-ιον* και *-ων*, *-ον* βλ. Γ.Α.Ε.

1) Να σχηματίσετε τα **παραθετικά** των πιο κάτω επιθέτων (βλ. Γ.Α.Ε. σ. 123-124, § 196).

Θετικός	Συγκριτικός	Υπερθετικός
τοῦ καλοῦ		
ὄ ταχεῖς		
τοὺς μικροὺς		
τοῖς ἀγαθοῖς		
τῶν πολλῶν		
τὸ ἡδύ		
οἱ κακοὶ		

2) Να συμπληρώσετε τα κενά με τους κατάλληλους τύπους των **παραθετικών** των επιθέτων που βρίσκονται στην παρένθεση.

- α) Οὐδείς (κακός, συγκρ.) Ἐφιάλτου ἐνομίζεται.
- β) Ὁ ἔπαινος (ἀγαθός, συγκρ.) χρημάτων ἐστίν.
- γ) Οἱ Θεσσαλοὶ (πολύς, υπερθ.) καὶ (καλός, υπερθ.) ἵππους ἔτρεφον.
- δ) Οὐδέν ἐστι πατρίδος (ἡδύ, συγκρ.).
- ε) Οἱ καλοὶ κἀγαθοὶ (μεγάλη, συγκρ.) χάριν τοῖς εὐεργέταις ἔχουσιν ἢ οἱ κακοί.

Γ) Ομαλά και ανώμαλα παραθετικά επιρρημάτων (βλ. Γ.Α.Ε. σ. 126-127, § 203)

Ο θετικός βαθμός των επιρρημάτων που προέρχονται από επίθετα σχηματίζεται με την προσθήκη στο θέμα του επιθέτου της κατάληξης

Ο συγκριτικός βαθμός είναι ο ίδιος με την πτώση

αριθμού του συγκριτικού βαθμού του επιθέτου στο γένος.

Ο υπερθετικός βαθμός είναι ίδιος με την πτώση

1) Να σχηματίσετε τα **παραθετικά** των πιο κάτω επιρρημάτων (βλ. Γ.Α.Ε. σ. 127, § 203).

Θετικός	Συγκριτικός	Υπερθετικός
σοφῶς		
ἀληθῶς		
καλῶς		
ἠδέως		
πολὺ		
εὖ		
μάλα		
ὀλίγον		

2) Να συμπληρώσετε τις παρακάτω προτάσεις με το **παραθετικό** του επιρρήματος που σας ζητείται στην παρένθεση.

- α) Οὐδείς (προθύμως, συγκρ.) ἐμοῦ ἐβοήθει ὑμῖν.
 β) Τῶν ἀνδρῶν (ἀνδρείως, υπερθ.) ἐπολέμησαν αἰ γυναῖκες.
 γ) Τὸν Σόλωνα βασιλεὺς (προθύμως, υπερθ.) καὶ (λαμπρῶς, υπερθ.) ἐξένισεν.
 δ) Οὐδείς (δικαίως, συγκρ.) καὶ..... (σεμνῶς, συγκρ.) ἐδίκαζε τῆς ἐν Ἀρείῳ Πάγῳ Βουλῆς.

Δ) Αναφορικές αντωνυμίες ὅς/ἤ/ὅ, ὅστις/ἣτις/ὅ,τι (βλ. Γ.Α.Ε. σ. 144-145, § 240-241)

Αναφορικές λέγονται οι αντωνυμίες με τις οποίες μια πρόταση αναφέρεται σε

λέξη άλλης πρότασης ή στο όλο νόημά της.

Η αναφορική αντωνυμία δεν έχει κλητική πτώση, όπως σχεδόν όλες οι αντωνυμίες. Όλες οι αναφορικές αντωνυμίες αρχίζουν από φωνήεν και παίρνουν πνεύμα τη δασεία.

Κάποιες από τις αναφορικές αντωνυμίες της Δοιαίας Ελληνικής

ὅς, ἤ, ὅ

ὅσπερ, ἥπερ,

ὅπερ ὅστις, ἣτις,

ὀπότερος, ὀπότερα,

ὀπότερον

ὄσος, ὄση, ὄσον

1) Να προσθέσετε τους κατάλληλους τύπους της **αναφορικής αντωνυμίας** *ὅς, ἥ, ὃ*, με βάση το ουσιαστικό που προηγείται.

α) ποιητής
.....	ζ) τιμαῖς
β) ἐχθροὺς
.....	η) νόμοις
γ) πολιτεία
.....	θ) νέοις
δ) τέκνον
.....	ι) φυτῶ
ε) δένδρα
.....	ια) στρατηγοῦ
στ) διδασκάλων
.....	ιβ) μαθηταὶ

2) Να συμπληρώσετε τα κενά στον πιο κάτω πίνακα με τους τύπους της **αναφορικής αντωνυμίας** *ὅστις, ἡτις, ὃ,τι* που ζητούνται.

<i>ὅστις</i>	<i>ἡτις</i>	<i>ὃ,τι</i>
γεν. ενικ.	γεν. ενικ.	γεν. ενικ.
δοτ. ενικ.	δοτ. ενικ.	δοτ. ενικ.
γεν. πληθ.	γεν. πληθ.	γεν. πληθ.
δοτ. πληθ.	δοτ. πληθ.	δοτ. πληθ.

Συντακτικού... παιχνίδια!

A) α' και β' ὀρος σύγκρισης (βλ. Σ.Α.Ε. σ. 32-33, § 34)

1) Να σημειώσετε τους πιο συνήθεις τρόπους με τους οποίους εκφέρεται ο **β' ὀρος σύγκρισης** στα Αρχαία Ελληνικά.

A' ὀρος σύγκρισης	Συγκριτική λέξη	B' ὀρος σύγκρισης
Ἡ δικαιοσύνη	θεοφιλέστερον	τῆς ἀδικίας.

Ἀθήνας φιλῶ

μᾶλλον

ἢ Σπάρτην.

Καλῶς ἀκούειν

μᾶλλον

ἢ πλουτεῖν θέλει.

Τρόποι εκφοράς β' ὀρου σύγκρισης:

α)

.....

.....

β)

2) Στις προτάσεις που ακολουθούν να υπογραμμίσετε τον **β' όρο σύγκρισης** και να δηλώσετε πώς εκφέρεται.

α) Κύρος νεώτερος Ἄρταξέρξου ἦν.

β) Ἐκεῖνον πολὺ μᾶλλον ἢ ἐμὲ ἐπαινεῖς.

γ) Προμηθεὺς τὸν λέοντα ἐποίησε τῶν ἄλλων θηρίων δυνατώτερον. δ) Τὸ φυλάξαι τὰγαθὰ χαλεπώτερον τοῦ κτήσασθαί ἐστιν.

ε) Οὐδὲν κτῆμα μονιμώτερον ἀρετῆς.

στ) Ἐπαινούμενος ἔχαιρε μᾶλλον ἢ κτώμενος χρήματα. ζ) Ὁ πατήρ ἐστι φρονιμώτερος ἢ ὁ υἱός.

η) Σιγὴ ποτ' ἐστὶν αἰρετωτέρα τοῦ λόγου.

θ) Μητρός τε καὶ πατρός τε καὶ ἀπάντων προγόνων τιμιώτερόν ἐστιν ἡ πατρίς.

B) Δευτερεύουσες ειδικές προτάσεις (επανάληψη)

1) Να υπογραμμίσετε τις **ειδικές προτάσεις** στο κείμενο της Ενότητας 5 και να σημειώσετε στον πίνακα που ακολουθεί:

- το ρήμα εξάρτησης της κύριας πρότασης,
- τους συνδέσμους, με τους οποίους εισάγονται και να δικαιολογήσετε τη χρήση τους,
- την έγκλιση εκφοράς,
- τον συντακτικό ρόλο της ειδικής πρότασης.

Ρήμα εξάρτησης	Σύνδεσμος	Έγκλιση εκφοράς	Συντακτικός ρόλος
α)			
β)			
γ)			
δ)			
ε)			
στ)			
ζ)			

Γ) Ισοδύναμες συντακτικές μορφές ειδικών προτάσεων

Μια ειδική πρόταση μπορεί να αντικατασταθεί από:

α) **Κατηγορηματική μετοχή** (βλ. Ενότητα 4), η οποία αναλύεται σε ειδική πρόταση που εκφέρεται με οριστική, όταν εξαρτάται από αρκτικό χρόνο, και με ευκτική του πλαγίου λόγου, όταν εξαρτάται από ιστορικό χρόνο.

π.χ. *Γιγνώσκω ὅτι τὸ θεῖον ἐστὶ φθονερόν.* □ *Γιγνώσκω τὸ θεῖον ὄν φθονερόν.*

β) **Ειδικό απαρέμφατο** (βλ. Ενότητα 2), το οποίο αναλύεται σε ειδική πρόταση που εκφέρεται με οριστική, όταν εξαρτάται από αρκτικό χρόνο, και με ευκτική του πλαγίου λόγου, όταν εξαρτάται από ιστορικό χρόνο.

π.χ. *Ἐπυνθανόμεθα ὅτι Ἄρταξέρξης πλησίον εἶη.* □ *Ἐπυνθανόμεθα Ἄρταξέρξην*

Σημείωση: Μία κατηγορηματική μετοχή κι ένα ειδικό απαρέμφατο μπορούν να μετασχηματιστούν σε δευτερεύουσα ειδική πρόταση.

1) Να μετατρέψετε τις κατηγορηματικές μετοχές και τα ειδικά απαρέμφατα σε δευτερεύουσες ειδικές προτάσεις.

α) Νομίζω τοὺς τυράννους ἐλάχιστα μετέχειν τῶν μεγίστων ἀγαθῶν.

.....

..... β) Γιγνώσκετε, ᾧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸ ψήφισμα ἰσχυρότατον ὄν.

.....

..... γ) Ἔλεγον οὐκ εἶναι αὐτόνομοι.

.....

..... δ) Γιγνώσκομεν ἐγγὺς ὄντα Ἀλέξανδρον.

.....

..... ε) Λέγουσιν τὸν καλὸν κάγαθὸν ἄνδρα εὐδαίμονα εἶναι.

.....

.....

Δ) Δευτερεύουσες ενδοιαστικές προτάσεις (βλ. Σ.Α.Ε. σ. 141-142, § 157-158)

1) Να υπογραμμίσετε τις **ενδοιαστικές προτάσεις** και να σημειώσετε στον πίνακα που ακολουθεί:

- το ρήμα εξάρτησης της κύριας πρότασης,
- τους συνδέσμους, με τους οποίους εισάγονται,
- την έγκλιση εκφοράς,
- τον συντακτικό ρόλο των ενδοιαστικών προτάσεων.

α) Ἐφοβήθησαν μὴ καὶ ἐπὶ σφᾶς χωρήσῃ ὁ στρατός.

β) Φόβος ἐστὶ τοῖς γονεῦσι μὴ στερηθῶσι τῶν οἰκειοτάτων γηροτρόφων. γ) Ἐφοβήθη τοῦτο, μὴ οὐκ ἔλθοι βοήθεια.

δ) Ἐφοβεῖτο μὴ ὁ πάππος ἀποθάνῃ.

ε) Ὑποπεύομεν μὴ οὐ κοινοὶ ἀποβῆτε.

Ρήμα εξάρτησης	Σύνδεσμος	Έγκλιση εκφοράς	Συντακτικός ρόλος
α)			
β)			
γ)			
δ)			
ε)			

2) Οι δευτερεύουσες ενδοιαστικές προτάσεις εκφράζουν
.....

ΑΝΤΙΣΤΡΟΦΟ

Να μεταφέρετε τις πιο κάτω προτάσεις στα **Αρχαία**

Ελληνικά: α) Ο ήλιος είναι πιο φωτεινός από τα αστέρια.

β) Οι φτωχοί (πένητες) άνθρωποι είναι πιο ευτυχισμένοι από τους πλουσίους.

γ) Πολλοί μαθητές γίνονται καλύτεροι από τους δασκάλους.

ΟΡΘΟΓΡΑΦΩΜΕΝ

Να μάθετε για ορθογραφία το πιο κάτω απόσπασμα του κειμένου:

[...] ἅπαντες ἐπιστάμεθα ὅτι Ἀγησίλαος, ὅπου ῥέτο τὴν πατρίδα τι ὠφελήσειν, οὐ πόνων ὑφίετο, οὐ κινδύνων ἀφίστατο, οὐ χρημάτων ἐφείδετο, οὐ σώμα, οὐ γῆρας προὔφασίζετο [...].

Ο Ευαγόρας ή ο Ηρακλής σε νόμισμα από τη Σαλαμίνα (Βρετανικό Μουσείο)

ΕΝΟΤΗΤΑ 6

ΚΕΙΜΕΝΟ: Ξενοφώντας «Λόγος του Κλεάρχου προς τους Έλληνες μισθοφόρους»

ΛΕΞΕΩΝ... ΤΑΞΙΔΙ: ἄγω, δίδωμι

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ... ΑΓΩΝΕΣ

Αόριστος Β΄

Εισαγωγή στους παθητικούς χρόνους

Παθητικός Μέλλοντας Α΄ και Β΄, Παθητικός Αόριστος Α΄ και Β΄

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΥ... ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ

Ποιητικό αίτιο, ενεργητική και παθητική σύνταξη Δευτερεύουσες αιτιολογικές προτάσεις

Δευτερεύουσες τελικές προτάσεις

Μαρμάρινο κεφάλι στρατηγού με κορινθιακό κράνος (1^{ος}-2^{ος} αι. μ.Χ.).

Ρωμαϊκό αντίγραφο ελληνικού χάλκινου αγάλματος (μέσα 4^{ου} αι. π.Χ.).
Μητροπολιτικό μουσείο Νέας Υόρκης
(www.metmuseum.org)

«Θάλασσα, Θάλασσα», πίνακας του Μπερνάρντ Γκράνβιλ Μπέικερ, 1901

Κείμενο: Λόγος του Κλέαρχου προς τους Έλληνες μισθοφόρους

Ο Ξενοφών στο έργο του *Κύρου Ανάβασις* περιγράφει την εκστρατεία του Κύρου του νεότερου εναντίον του αδελφού του Αρταξέρξη, στην οποία συμμετείχαν και περίπου

10.000 («μύριοι») Έλληνες μισθοφόροι. Περιγράφει, επίσης, την επιστροφή των μισθοφόρων αυτών, που είναι γνωστή ως «Κάθοδος των Μυρίων», μετά τον θάνατο του Κύρου. Στο απόσπασμα, ο Κλέαρχος, αρχιστράτηγος του ελληνικού μισθοφορικού σώματος, προσπαθεί να ηρεμήσει τους οργισμένους Έλληνες μισθοφόρους, που στην πορεία της εκστρατείας, είχαν αρχίσει να συνειδητοποιούν τον αληθινό σκοπό της, ότι δηλαδή θα πολεμούσαν ενάντια στα στρατεύματα του Αρταξέρξη, του Μεγάλου Βασιλέως. Όταν ο Κλέαρχος προσπάθησε να τους αναγκάσει με τη βία να προχωρήσουν, προσπάθησαν να τον λιθοβολήσουν.

Κλέαρχος [...] δ' ἐπεὶ ἔγνω ὅτι οὐ δυνήσεται βιάσασθαι, συνήγαγεν ἐκκλησίαν τῶν αὐτοῦ στρατιωτῶν. Καὶ πρῶτον μὲν ἐδάκρυε πολὺν χρόνον ἐστῶς· οἱ δὲ ὀρῶντες ἐθαύμαζον καὶ ἐσιώπων· εἶτα δὲ ἔλεξε τοιάδε. Ἄνδρες στρατιῶται, μὴ θαυμάζετε ὅτι χαλεπῶς φέρω τοῖς παροῦσι πράγμασιν. Ἐμοὶ γὰρ ξένος Κύρος ἐγένετο καὶ με φεύγοντα ἐκ τῆς πατρίδος τά τε ἄλλα ἐτίμησε καὶ μυρίους ἔδωκε δαρεικούς· οὐς ἐγὼ λαβὼν οὐκ εἰς τὸ ἴδιον κατεθέμην ἐμοὶ οὐδὲ καθηδυπάθησα, ἀλλ' εἰς ὑμᾶς ἔδαπάνων. [...] Ἐπειδὴ δὲ Κύρος ἐκάλει, λαβὼν ὑμᾶς ἐπορευόμεν, ἵνα εἴ τι δέοιτο ὠφελοῖν αὐτὸν ἀνθ' ὧν εὖ ἔπαθον ὑπ' ἐκείνου. Ἐπεὶ δὲ ὑμεῖς οὐ βούλεσθε συμπορεύεσθαι, ἀνάγκη δὴ μοι ἢ ὑμᾶς προδόντα τῇ Κύρου φιλίᾳ χρῆσθαι ἢ πρὸς ἐκεῖνον ψευδάμενον μεθ' ὑμῶν εἶναι. Εἰ μὲν δὴ δίκαια ποιήσω οὐκ οἶδα, αἰρήσομαι δ' οὖν ὑμᾶς καὶ σὺν ὑμῖν ὅ τι ἂν δέη πείσομαι. Καὶ οὐποτε ἐρεῖ οὐδεὶς ὡς ἐγὼ Ἕλληνας ἀγαγὼν εἰς τοὺς βαρβάρους, προδοὺς τοὺς Ἕλληνας τὴν τῶν βαρβάρων φιλίαν εἰλόμην.

Ξενοφῶντος *Κύρου Ανάβασις* 1.3.2-5

Λεξιλόγιο

ἔγνω: γ' προσ. ενικ. Αορ. Β' του **γιγνώσκω** = (εδώ) αντιλαμβάνομαι

ἐστῶς: β' τύπος μτχ. Παρακ. του **ἵστημι** = (εδώ) ὀρθιος, στέκοντας

βιάζομαι = (εδώ) επιβάλλομαι με τη βία

θαυμάζω = (εδώ) απορώ, είμαι έκπληκτος

χαλεπῶς φέρω = είμαι στενοχωρημένος/δυσσρεστημένος, δυσφορώ

ξένος = φίλος από φιλοξενία

φεύγω = (εδώ) φεύγω από την πατρίδα μου, είμαι εξόριστος

μύριοι, -αι, -α = δέκα χιλιάδες

δαρειακός, ὁ = περσικό χρυσό νόμισμα

κατατίθεμαι = (εδώ) βάζω στην άκρη για τον εαυτό μου

καθηδυπαθέω-ῶ < ήδυ-παθής = ξεοδεύω σε απολαύσεις, κατασπαταλώ

εὖ πάσχω = ωφελοῦμαι, ευεργετούμαι

ἀνθ' ὧν εὖ ἔπαθον = σε ανταπόδοση των ευεργεσιών που

δέχτηκα **χρήσθαι**, απρμφ. του **χράομαι -ῶμαι** (+ δοτ.) =

χρησιμοποιώ, (εδώ) έχω **ψεύδομαι** = (εδώ) αθετώ τον λόγο μου,

φαίνομαι ανακόλουθος, εξαπατώ **πείσομαι:** Μέλλ. του **πάσχω**

ἐρῶ: Μέλλ. του λέγω

αἰρέομαι-οῦμαι: Μέλλ. του **αἰρήσομαι**, Αόρ. Β' εἰλόμην = επιλέγω, προτιμώ

Να συνεργαστείτε με τον/τη διπλανό/ή σας και να αποδώσετε το κείμενο στα Νέα Ελληνικά, αξιοποιώντας τις νοηματικές ενότητες, όπως σας δίνονται πιο κάτω. Στο πλάι δίνονται κάποιες πληροφορίες, τις οποίες είναι καλό να προσέξετε.

Κλέαρχος δ΄

ἐπεὶ ἔγνω

ἐπεὶ(αιτ)-πρότ

ὅτι οὐ δύνησεται βιάσασθαι,

ὅτι(ειδ)-πρότ

συνήγαγεν ἐκκλησίαν τῶν αὐτοῦ στρατιωτῶν.

α-πρότ

Καὶ πρῶτον μὲν ἐδάκρυε

α-πρότ

πολὺν χρόνον ἐστῶς·

μτχ φρ(επιρ)

οἱ δὲ ὀρῶντες ἐθαύμαζον

μτχ φρ(επιθ), α-πρότ

καὶ

ἐσιώπων·

α-πρότ

εἶτα δὲ ἔλεξε τοιάδε.

α-πρότ

Ἄνδρες στρατιῶται,

μὴ θαυμάζετε

α-πρότ

ὅτι χαλεπῶς φέρω τοῖς παροῦσι πράγμασιν.

ὅτι(αιτ)πρότ, μτχ φρ(επιθ)

Ἐμοὶ γὰρ ξένος Κῦρος ἐγένετο

α-πρότ

καὶ

με φεύγοντα ἐκ τῆς πατρίδος

μτχ φρ(επιρ)

τά τε ἄλλα ἐτίμησε

α-πρότ

καὶ

μυρίους ἔδωκε δαρεικούς·

α-πρότ

οὐς ἐγὼ λαβὼν οὐκ εἰς τὸ ἴδιον κατεθέμην ἐμοὶ

μτχ φρ(επιρ), α-πρότ

οὐδὲ καθηδυπάθησα,

α-πρότ

ἀλλ' εἰς ὑμᾶς ἐδαπάνων.

α-πρότ

Ἐπειδὴ δὲ Κῦρος ἐκάλεῖ,

Ἐπειδὴ(αιτ)-πρότ

λαβὼν ὑμᾶς ἐπορευόμεν,

μτχ φρ(επιρ), α-πρότ

ἵνα

ἵνα(τελ)-πρότ

εἴ τι δέοιτο

εἴ(υποθ)-πρότ

ὠφελοίην αὐτὸν

ἀνθ' ὧν εὖ ἔπαθον ὑπ' ἐκείνου.

ἀνθ' ὧν(αναφ)-πρότ

Ἐπεὶ δὲ ὑμεῖς οὐ βούλεσθε συμπορεύεσθαι,

ἀνάγκη δὴ μοι

α-πρότ

ἤ ὕμᾱς προδόντα τῇ Κύρου φιλία	μτχ
ἤ πρὸς ἐκεῖνον ψευσάμενον μεθ' ὑμῶν εἶναι.	μτχ Εἰ(υποθ)- πρότ
<u>αἰρήσομαι</u> δ' οὖν ὕμᾱς καὶ σὺν ὑμῖν ὃ τι ἂν <u>δέη</u> <u>πείσομαι</u> .	α-πρότ ὃ τι(αναφ)- πρότ
Καὶ <u>οὐποτε</u> ἐρεῖ οὐδεὶς ὡς ἐγὼ Ἕλληνας ἀγαγὼν εἰς τοὺς βαρβάρους, προδοὺς τοὺς Ἕλληνας τὴν τῶν βαρβάρων φιλίαν <u>εἰλόμην</u> .	α-πρότ α-πρότ ὡς(εἰδ)- πρότ μτχ

Κατανόηση κειμένου

1) Να κρίνετε τη στάση του Κλέαρχου απέναντι στους στρατιώτες του και στη συνέχεια να αξιολογήσετε την πειστικότητα των επιχειρημάτων του.

2) Να βρείτε πληροφορίες για την «Κάθοδο των Μυρίων» και να ετοιμάσετε μια σύντομη παρουσίαση.

Λέξεων... ταξίδι!

1) Στο κείμενο συναντάμε το ρήμα ἄγω (= οδηγώ) στη μετοχή Αορ. Β' του ἀγαγὼν και στο σύνθετο ρήμα *συνήγαγεν*, καθώς και το ρήμα *δίδωμι* (= δίνω) στον τύπο *ἔδωκε* του Αορίστου Α'. Αφού πρώτα μελετήσετε τον πίνακα με τις ομόρριζες λέξεις των δυο ρημάτων στα Αρχαία Ελληνικά:

α) Να εντοπίσετε λέξεις που επιβιώνουν στα Νέα Ελληνικά και να εξετάσετε τη σημασία τους διαχρονικά.

ἄγω	δίδωμι (ρίζα δο/δω)
<p>ἄγωγή ἄγωγός = 1) καθοδηγητής, 2) ελκυστικός ἄγωγιμος, -ον = αυτός που εύκολα μεταφέρεται, (ἄγωγιμα = εμπορεύματα) ἄγωγιον = φορτίο άμαξας, ἄγων, (γεν. -ῶνος) ἄγέλη (και το παράγωγο ἄγελαῖος κ.ά.)</p> <p>ἀνάγωγος, -ον= 1) κάποιος με φτωχή ή κακή εκπαίδευση 2) (ἵππος) ἀτίθασος ἀναγωγή (πλοίου στην ανοιχτή θάλασσα) ἀπαγωγή = το να οδηγεί μακριά κάποιος κάτι διαγωγή = 1) μεταφορά απέναντι 2) τρόπος ζωής 3) ψυχαγωγία εἰσαγωγή = 1) εἰσαγωγή αγαθών 2) εἰσαγωγή υποθέσεων (δικαστήριο) καταγωγή = προσέγγιση της ξηράς από την ανοιχτή θάλασσα, αγκυροβόληση κ.ά. μετάγω = μεταφέρω από ένα μέρος σε άλλο (Πβ. Νέα Ελληνικά, <u>μεταγωγικό πλοίο/αυτοκίνητο</u> κ.ά.) παραγωγή, ή = 1) μετακίνηση απέναντι/δίπλα 2) παραπλάνηση, απάτη κ.ά. προαγωγή, ή = προαγωγή, προώθηση, υψηλή θέση, προεξοχή λοχ-αγός, χορηγός, φορηγός κ.ά.</p>	<p>δόσις, ή δότης, ό δοτήρ, ό = αυτός που παρέχει δοτός -ή -όν</p> <p>ή μετάδοσις ή παράδοσις = κληρονομιά, μετάδοση, παράδοση ή πρόδοσις = πληρωμή εκ των προτέρων ή προδοσία = εγκατάλειψη, προδοσία ή διάδοσις = διανομή ή ἀπόδοσις = ανταπόδοση, πληρωμή, επιστροφή οφειλομένου πράγματος ή ἔκδοσις = παράδοση, συνόδευση σε γάμο</p> <p>τὸ δῶρον, τὸ δῶρημα(= δῶρο), ή δωρεά ὁ δωρητής, ὁ δωρητήρ κ.ά.</p>

β) Πολλά παράγωγα του ἄγω σχηματίζονται με την κατάληξη -αγός (π.χ. λοχ-αγός) αλλά και με έκταση του -αγός σε -ηγός (π.χ. αρχ-ηγός). Να γράψετε παράγωγα στα Νέα Ελληνικά με τις συγκεκριμένες καταλήξεις.

2) Να συμπληρώσετε τα κενά, επιλέγοντας την κατάλληλη λέξη από το πλαίσιο με τα ομόρριζα του *ἄγω*. Να προσαρμόσετε πτώση και αριθμό,

σύναξη, αγώνας, αγωγός, αγέλη, μεταγωγικός, χορηγός, προσαγωγή

όπου χρειάζεται:

- α) Τις νύκτες του χειμώνα εμφανίζονται..... λύκων.
 β) Χθες ο..... ήταν άνισος, όμως τελικά κατόρθωσαν να νικήσουν.
 γ) Μετά τα επεισόδια, η αστυνομία έκανε πολλές..... υπόπτων.
 δ) Στη Μητρόπολη χθες έγινε ιερατική
 ε) Δεν βρήκαμε..... για να χρηματοδοτήσουν την εκδήλωση.
 στ) Τα λαθραία βρέθηκαν μετά από έλεγχο που έγινε σε..... πλοίο.
 ζ) Ο θα μεταφέρει φυσικό αέριο προς τη Δυτική Ευρώπη.

3) Να γράψετε τα **αντίθετα** των πιο κάτω λέξεων (στα Αρχαία

Ελληνικά): *ῥάδιος* ≠ *ἄμελῶ* ≠
ἄφρων ≠ *βλάπτω* ≠
μέλας ≠ *δίδωμι* ≠

4) Να υπογραμμίσετε στη στήλη Β' τη λέξη ή τις λέξεις που αποδίδονται στα Νέα Ελληνικά με την αντίστοιχη λέξη/φράση της στήλης Α'.

A'	B'
τήρηση ὄρκου	εὐορκία, ἐπιορκία, εὐταξία
ευτυχής	εὐδαίμων, δεισιδαίμων, μάκαρ
χρειάζομαι, έχω ανάγκη	δέω/δέομαι, δεῖ, δοκῶ
επιλέγω, προτιμῶ	αἰροῦμαι, αἶρω, προαιροῦμαι, ἀναιρῶ
μη θέλοντας/ χωρίς τη θέλησή του	ἐκῶν, ἄκων, εἰκῶν

Γραμματικής... αγώνες!

A) Αόριστος Β' ενεργητικής φωνής και μέσης φωνής (εγκλίσεις, απαρέμφατο και μετοχή)

Πολλά ρήματα σχηματίζουν την οριστική Αορίστου με τις καταλήξεις του Παρατατικού, ενώ τις άλλες εγκλίσεις, το απαρέμφατο και τη μετοχή με τις καταλήξεις του Ενεστώτα. Ο Αόριστος αυτός ονομάζεται (ενεργητικός ή μέσος)

Αόριστος δεύτερος (βλ. Γ.Α.Ε. σ. 194-196, § 310-314).

1) Αφού διαβάσετε το απόσπασμα που ακολουθεί:

α) Να εντοπίσετε και να αναγνωρίσετε τους τύπους του **Αόριστου Β'**,

β) Να τους τοποθετήσετε στο β' ενικό και β' πληθυντικό της **υποτακτικής** και **ευκτικής** στον χρόνο και στη φωνή που βρίσκονται.

Μετὰ δὲ ταῦτα ἐγένετο ἡ ὕστερον στρατεία, ἣν αὐτὸς Ξέρξης ἤγαγεν, ἐκλιπὼν μὲν τὰ βασίλεια, στρατηγὸς δὲ καταστῆναι τολμήσας, ἅπαντας δὲ τοὺς ἐκ τῆς Ἀσίας συναγείρας [...]. Εἰς τοσοῦτον δὲ ἤλθεν ὑπερηφανίας, ὥστε μικρὸν ἠγησάμενος ἔργον εἶναι τὴν Ἑλλάδα χειρώσασθαι, βουλευθεὶς δὲ τοιοῦτον μνημεῖον καταλιπεῖν ὃ μὴ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεώς ἐστιν, οὐ πρότερον ἐπαύσατο, πρὶν ἐξεῦρε καὶ συνηνάγκασεν ὃ πάντες θρυλοῦσιν, ὥστε τῷ στρατοπέδῳ πλεῦσαι μὲν διὰ τῆς ἠπείρου, πεζεῦσαι δὲ διὰ τῆς θαλάσσης, τὸν μὲν Ἑλλήσποντον ζεύξας, τὸν δ' Ἄθω διορύξας. [...]

Ἰσοκράτους Πανηγυρικός 4. 88-89
(διασκευή)

Αόριστος Β'	Υποτακτική		Ευκτικ ή	
	β' ενικού	β' πληθ.	β' ενικού	β' πληθ.

2) Αφού σχηματίσετε τον **Αόριστο Β'** των πιο κάτω ρημάτων, να γράψετε τους τύπους που σας ζητούνται.

α) τυγχάνω (.....): γ' πληθ. οριστ.:

β) πίπτω (.....): γ' εν. υποτ.:

γ) ἔρχομαι (.....): μτχ. αρσ.:

δ) λαμβάνω (.....): απαρ.:

ε) ὀρῶ (.....): β' εν. οριστ.:

στ) λανθάνω (.....): β' εν. προστ.:

ζ) γίγνομαι (.....): γ' πληθ. υποτ.:

η) αἰροῦμαι (.....): α' πληθ. ευκτ.:

3) Να μεταφέρετε τους πιο κάτω τύπους από τον Ενεστώτα στον Αόριστο Β' και αντίστροφα.

Ενεστώτας	Αόριστος Β'
τὸ τυγχάνων	
	φύγητε
	ἤνεγκον
βάλλοιτο	
ἔχε	
αἰσθάνεται	
	πιθόμενος
	παθεῖν
ἁμαρτάνω	

B) Οι παθητικοί χρόνοι

Παθητική διάθεση έχουν όλοι οι χρόνοι, αλλά **μόνο στον Μέλλοντα και στον Αόριστο η παθητική διάθεση εκφράζεται με ξεχωριστές καταλήξεις**. Στους υπόλοιπους χρόνους η παθητική διάθεση εκφράζεται με τις ίδιες καταλήξεις που χρησιμοποιούνται και στη μέση διάθεση.

Χαρακτηριστικό του Παθητικού Μέλλοντα Α' και του Παθητικού Αορίστου Α' είναι το πρόσφυμα **θη (θε)** που παρεμβάλλεται μεταξύ του θέματος του ρήματος και των καταλήξεων, π.χ. λυ**θή**σομαι.

Ο ρηματικός χαρακτήρας των **συμφωνόληκτων** ρημάτων μπροστά από το θ του προσφύματος **θη (θε)** μεταβάλλεται ως εξής:

- Στα **αφωνόληκτα** ρήματα (ουρανικόληκτα, χειλικόληκτα, οδοντικόληκτα) παθαίνει τις κανονικές **μεταβολές** (βλ. Γ.Α.Ε. σ. 185, § 297):

π, β □ φ π.χ. λείπω □ λειφ-θήσομαι, **κ, γ □ χ** π.χ. ἄγω □ ἀχθήσομαι

τ, δ, θ □ σ π.χ. πείθω □ ἐπέισθην, κομίζω (θ.κομιδ-) □ κομισθήσομαι

-Στα **ενρινόληκτα** και **υγρόληκτα** ρήματα, δεν υπάρχει κάποια μεταβολή στον χαρακτήρα: π.χ. μιαίνω (θ. μιαν-) □ μιαν-θήσομαι. αἴρωμαι (θ. ἄρ) = ἄρ-θήσομαι

→ Για τον σχηματισμό και την κλίση του Παθητικού Μέλλοντα Α' και του Παθητικού Αορίστου Α', βλ. Γ.Α.Ε. σ. 170-173, 185 § 279, 297 (σ. 115, § 187.2 για την κλίση των μετοχών της παθητικής φωνής).

Μερικά ρήματα σχηματίζουν τους παθητικούς τους χρόνους με το χρονικό πρόσφυμα **η** (και **ε**) αντί **θη (θε)**, δηλαδή χωρίς το σύμφωνο **θ**, π.χ. γραφήσομαι (αντί γραφθήσομαι) ἐγράφην (αντί ἐγράφηθην) κ.λπ. Οι δεύτεροι (Β') αυτοί τύποι κλίνονται ακριβώς όπως και

οι πρώτοι (Α΄) με τη διαφορά ότι στο β΄ ενικό της προστακτικής του Παθητικού Αορίστου Β΄ μένει η αρχική κατάληξη **-θι**, π.χ. *γράφηθι* (αντί *γράφη-τι*).

→ Για τον σχηματισμό και την κλίση του Παθητικού Μέλλοντα Β΄ και του Παθητικού Αορίστου Β΄ βλ. ΓΑΕ σ. 196-197 & 315-317

ΠΙΝΑΚΑΣ ΡΗΜΑΤΩΝ ΠΑΘΗΤΙΚΟΥ ΜΕΛΛΟΝΤΑ Β΄ ΚΑΙ ΠΑΘΗΤΙΚΟΥ ΑΟΡΙΣΤΟΥ Β΄

Ρήμα στον Ενεστώτα	Παθητικός Μέλλοντας Β΄	Παθητικός Αόριστος Β΄
ἀλλάττομαι	ἀλλαγῆσομαι	ἠλλάγην
βλάπτομαι	βλαβῆσομαι	ἐβλάβην (*και παθ. Αορ. Α΄ ἐβλάφθην)
δέρομαι	δαρήσομαι	ἐδάρην
ἐκπλήττομαι	ἐκπλαγῆσομαι	ἐξεπλάγην
θάπτομαι	ταφήσομαι	ἐτάφην
κλέπτομαι	κλαπήσομαι	ἐκπλάπην
κόπτομαι	κοπήσομαι	ἐκόπην
μείγνυμαι	μιγήσομαι	ἐμίγην (*και παθ. Αορ. Α΄ ἐμείχθην)
πλέκομαι	πλακήσομαι	ἐπλάκην
πλήττομαι	πληγήσομαι	ἐπλήγην
ρήγνυμαι	ράγήσομαι	ἐρράγην
σπείρομαι	σπαρήσομαι	ἐσπάρην
στέλλομαι	σταλήσομαι	ἐστάλην
συλλέγομαι	συλλεγῆσομαι	συνελέγην
σφάλλομαι	σφαλήσομαι	ἐσφάλην
τήκομαι	τακήσομαι	ἐτάκην
τρέπομαι	τραπήσομαι	ἐτράπην
τρέφομαι	τραφήσομαι	ἐτράφην
φαίνομαι	φανήσομαι	ἐφάνην
φθείρομαι	φθαρῆσομαι	ἐφθάρην

Ασκήσεις στον παθητικό Μέλλοντα και παθητικό Αόριστο Α΄ και Β΄

1) Να συμπληρώσετε τα κενά, βάζοντας το ρήμα στον **Παθητικό Μέλλοντα Α΄**:

- Αὕτη ἡ στρατιὰ τῶν Λακεδαιμονίων οὕτω (διαλύομαι, οριστική).
- Ἕμεῖς (ἀπαλλάττομαι, οριστική) τῆς ἀπορίας τῆ ἐργασίας.
- Τοῦτο ἡμεῖς (αἰσχύνομαι, οριστική) λέγοντες.
- Εὗ φερομένης τῆς γεωργίας (αἶρομαι, θ. ἀρ-) καί αἱ ἄλλαι τέχναι ἅπασαι.
- Τοῖς ἀγαθοῖς ἔντιμος ὁ βίος (παρασκευάζομαι, ευκτική).

- 2) Να συμπληρώσετε τα κενά, βάζοντας το ρήμα στον **Παθητικό Μέλλοντα Β΄**: α) Οὐποτε.... (φθείρομαι, οριστική) ὁ τῆς σοφίας καρπός.
 β) Οἱ ἄνδρες..... (θάπτομαι, οριστική) δημοσίᾳ δαπάνῃ.
 γ) Τότε γὰρ ἡμεῖς (φαίνομαι, οριστική) τὴν ἀρχὴν τὴν βασιλέως ὀρίζοντες.
 δ) Ὡ παῖδες, (τρέφομαι, ευκτική) καλῶς.
 ε) Πολλῶν γὰρ δικῶν ἐν τῇ πόλει γεγενημένων, οὐδένα πω δίκην συκοφαντικωτέραν οἶομαι (φαίνομαι, απαρέμφατο).

3) Να συμπληρώσετε τα κενά με τον σωστό τύπο του ρήματος στον **Παθητικό Αόριστο Α΄**:

- α) Ὑπὸ τῶν διδασκάλων ἐγὼ (παιδεύομαι, οριστική).
 γ) Εἰς τὴν Σπάρτην (ἀγγέλλομαι, οριστική) τὰ γεγενημένα περὶ Πύλον. (αττική σύνταξη)
 δ) Ἐὰν ἐμοὶ (πείθομαι, υποτακτική), ὧ Ἡράκλεις, ἥδιστον βίον ζήσεις.
 ε) Μὴ κρίνετε, ἵνα μὴ (κρίνομαι, υποτακτική).

4) Να συμπληρώσετε τα κενά με τον σωστό τύπο του ρήματος στον **Παθητικό Αόριστο Β΄**:

- α) Ῥωμύλος ὁ βασιλεὺς ὑπὸ λυκαίνης.....(τρέφομαι, οριστ.).
 β) Ταῦτα ἀκούσας ὁ Ἡρακλείδης μάλα..... (ἐκπλήττομαι, οριστ.).
 γ) Ἐὰν μὴ(τήκομαι, υποτ.) ἡ χιῶν ἐν τάχει, διαφθαρήσεται ὁ σῖτος.
 δ) Ἄλλους βλάπτων μάλιστ' ἂν (βλάπτομαι, ευκτ.) αὐτός.
 ε) Ἐάν τις τὴν πόλιν βλάπτῃ, μὴ (ετάφην, προστακτ.) ἐν τῇ Ἀττικῇ γῆ.

Συντακτικού... παιχνίδια!

A) Ποιητικό αίτιο, ενεργητική και παθητική σύνταξη (βλ. Σ.Α.Ε. σ. 65-68, § 67-71)

Τα **παθητικά ρήματα** ή ρήματα **παθητικής διάθεσης** φανερώνουν ότι το υποκείμενό τους δέχεται μια ενέργεια από κάποιο άλλο πρόσωπο ή πράγμα (παθαίνει κάτι).

Το **ποιητικό αίτιο** είναι προσδιορισμός που δείχνει από ποιον πάσχει το υποκείμενο.

π.χ. Οὐδὲν ἔργον ἀξιόλογον ἐπράχθη ὑπ'αὐτῶν.

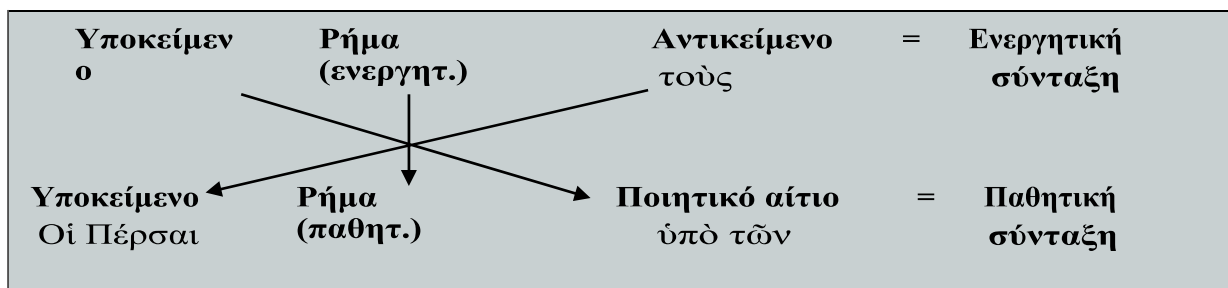
□ □
 παθητικό ποιητικ
 ὁ ρήμα αίτιο

→ Εκφορά ποιητικού αιτίου: ὑπό +
 γενική

απλή δοτική

} Βλ. Σ.Α.Ε. σ. 66, § 68

Κατά τη μετατροπή της ενεργητικής σε παθητική σύνταξη γίνονται οι ακόλουθες αλλαγές:

Παρατηρούμε ότι:

- α) Το **υποκείμενο του ενεργητικού ρήματος** στην αρχική πρόταση γίνεται
- β) Το **ενεργητικό ρήμα** τρέπεται σε
- γ) Το **αντικείμενο του ενεργητικού ρήματος** γίνεται του

1) Να τρέψετε τις πιο κάτω προτάσεις από την ενεργητική στην **παθητική σύνταξη**, διατηρώντας τον χρόνο του ενεργητικού ρήματος, όπως το παράδειγμα:

π.χ. Ἐγὼ ἐδίδαξα τὸν νεανίαν. □ Ὁ νεανίας ἐδιδάχθη ὑπ' ἐμοῦ.

α) Οἱ πολέμοι ἐδίωξαν ἡμᾶς.

.....

β) Ὁ πολίτης θαυμάσει σε.

.....

γ) Οἱ δικασταὶ τὸν Σωκράτη κατεδίκασαν.

.....

δ) Ἐπιστολὴν ὁ νεανίας γράψει.

.....

ε) Τιθραύστης ἔπεμψε Τιμοκράτην τὸν Ῥόδιον εἰς Ἑλλάδα.

.....

στ) Οἱ φύλακες ἀγγέλλουσι τὴν ἔφοδον τοῖς Συρακοσίοις.

.....

.....

B) Δευτερεύουσες αιτιολογικές προτάσεις (επιρρηματικές) (βλ. Σ.Α.Ε. σ. 145, § 163)

1) Να ξαναδιαβάσετε τις πιο κάτω υπογραμμισμένες δευτερεύουσες προτάσεις του κειμένου της Ενότητας 6 και –αφού δείτε και τα συμφραζόμενα- να γράψετε τι **εκφράζουν** οι προτάσεις αυτές.

α) *Μὴ θαυμάζετε ὅτι χαλεπῶς φέρω τοῖς παροῦσι πράγμασιν.*

β) *Ἐπεὶ δὲ ὑμεῖς οὐ βούλεσθε συμπορεύεσθαι, ἀνάγκη (ἐστὶ) δὴ μοι ἢ ὑμᾶς προδόντα τῇ Κύρου φιλίᾳ χρῆσθαι...*

Εκφράζουν.....

2) Να διαβάσετε τις πιο κάτω περιόδους και να κάνετε τις ασκήσεις που ακολουθούν:

- *Ἀθηναῖοι ἐνόμισαν λελύσθαι τὰς σπονδάς, διότι ἐς χεῖρας ἦλθον.*
- *Ἐπεὶ ἀπορία (= δύσκολη κατάσταση) ἦν, οὐκ ἐδύνατο*
- *Ἐπειδὴ τοίνυν οἱ νόμοι μετὰ τοὺς θεοὺς ὁμολογοῦνται σφάζειν τὴν πόλιν, δεῖ πάντα*
- *Ἀθηναῖοι τοὺς στρατηγοὺς φυγῆ (= με ἐξορία) ἐζημίωσαν, ὡς ἐξὸν αὐτοῖς τὰ ἐν*

α) Να ξεχωρίσετε τις **κύριες** και τις **δευτερεύουσες αιτιολογικές προτάσεις**.

β) Αφού εξετάσετε την εισαγωγή των αιτιολογικών προτάσεων που ξεχωρίσατε, με τη βοήθεια του *Συντακτικού* σας να καταγράψετε τους κύριους **αιτιολογικούς συνδέσμους**:

.....,,,,,

γ) Να επισημάνετε την **εισαγωγή** και την **εκφορά** των αιτιολογικών προτάσεων, καθώς και το ρήμα εξάρτησής τους.

3) Στις πιο κάτω προτάσεις να εντοπίσετε τις **αιτιολογικές μετοχές** και στη συνέχεια να τις μετατρέψετε σε **αιτιολογικές προτάσεις** κατά το παράδειγμα:

π.χ. Ἡμεῖς ἰσχυρότεροί ἐσμεν νενικηκότες. □ *ἐπεὶ νενικήκαμεν*

α) Οἱ θεοὶ οὐ δωροδόκοι ὄντες, καταφρονοῦσιν ἀπάντων τούτων.

.....

β) Οἱ Ἐπιδάμνιοι πιεζόμενοι, πέμπουσιν (ιστορ. Ενεστῶτας) ἐς τὴν Κέρκυραν πρέσβεις.

.....

γ) Τὸ δίκαιον ἔχοντες σύμμαχον πολεμίους ἐνίκων.

.....
.....

Γ) Δευτερεύουσες τελικές προτάσεις (επιρρηματικές) (βλ. Σ.Α.Ε. σ. 146, § 164)

Θυμηθείτε τις δευτερεύουσες τελικές προτάσεις στα Νέα Ελληνικά, π.χ.:
Διάβασα πάρα πολύ, για να γράψω καλά στο διαγώνισμα.

Θα επιστρέψει στην πατρίδα του, για να επισκεφθεί τους συγγενείς του.

Αναλογιστείτε και τη σημασία της λέξης **τέλος** στα Αρχαία Ελληνικά:

.....

1) Να ξαναδιαβάσετε την πιο κάτω δευτερεύουσα πρόταση από το κείμενο της Ενότητας 6 και να γράψετε τι εκφράζει η πρόταση αυτή:

«ἵνα [...] ὠφελοῖην αὐτόν»

Εκφράζει.....

2) Να μελετήσετε τις πιο κάτω περιόδους και να κάνετε τις ασκήσεις που ακολουθούν:

- *Στρατεύονται πάντες, ἵνα ὁ βίος αὐτοῖς βέλτιστος ᾗ.*
- *Παρακαλεῖς ἰατρούς, ὅπως μὴ ὁ ἰκέτης ἀποθάνῃ.*
- *Ἀλλὰ νῦν οἱ πολιτευόμενοι ἐν ταῖς πατρίσι καὶ νόμους τίθενται, ὡς μὴ ἀδικῶνται. (*πολιτεύομαι = ζω ως ελεύθερος πολίτης)*
- *Ἀλλὰ πολλὰς προφάσεις Κῦρος ἠΰρισκεν, ἵνα ὑμᾶς τε ἀπαρασκεύους λάβοι καὶ ἡμᾶς ἐνθάδε ἀγάγοι.*

α) Να ξεχωρίσετε τις **κύριες** και τις **δευτερεύουσες τελικές** προτάσεις.

β) Αφού κυκλώσετε τους **συνδέσμους** με τους οποίους εισάγονται οι πιο πάνω προτάσεις,

να καταγράψετε τους **τελικούς** συνδέσμους:.....,

.....,

γ) Να εντοπίσετε τα **ρήματα** των κύριων προτάσεων και να δηλώσετε τον **χρόνο** τους:

Ρήμα	Χρόνος

δ) Να εξετάσετε τον τρόπο **εκφοράς** των τριών πρώτων τελικών προτάσεων και να τον συγκρίνετε με αυτόν της τελευταίας πρότασης.

Οι τρεις πρώτες τελικές προτάσεις εκφέρονται με, ενώ η τελευταία πρόταση με . του πλαγίου λόγου.

Πώς δικαιολογείται αυτή η διαφορά στην εκφορά;

3) Να αναγνωρίσετε **συντακτικώς** (εισαγωγή, εκφορά) την τελική πρόταση του κειμένου της Ενότητας 6: «ἵνα [...] ὠφελοῖην αὐτόν».

4) Στις πιο κάτω προτάσεις να εντοπίσετε τις **τελικές μετοχές** και στη συνέχεια να τις μετατρέψετε σε **τελικές προτάσεις** κατά το παράδειγμα.

π.χ. Ὁ στρατηγὸς τριήρεις πέμπει ὡς βοηθήσων κατὰ θάλατταν.

□ Ὁ στρατηγὸς τριήρειαις πέμπει, ἵνα βοηθήσῃ (ἵνα βοηθῇ) κατὰ θάλατταν.
(υποτακτική Αορίστου ή Ενεστώτα)

α) Οἱ στρατιῶται παρασκευάζονται ὡς πολεμήσοντες τοὺς ἐχθρούς. β) Ἔρχεται τοῦτον φονεύσων.

γ) Κύνας τρέφομεν φυλάζοντες τὴν οἰκίαν.

δ) Τριήρεις ἐξέπεμπον ὡς γῆς καὶ θαλάσσης ἄρχοντες (< ἄρχω).

ΑΝΤΙΣΤΡΟΦΟ

Να μεταφέρετε τις πιο κάτω προτάσεις στα **Αρχαία Ελληνικά**:

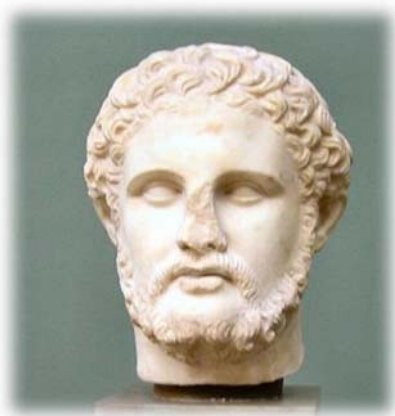
1) Οἱ Αθηναῖοι ἀγανακτούσαν, διότι οἱ Λακεδαιμόνιοι κατεῖχαν τὴν ἀκρόπολη.

2) Ὁ στρατηγὸς συγκέντρωσε τοὺς στρατιῶτες, γιὰ νὰ τοὺς συμβουλεύσει.

ΟΡΘΟΓΡΑΦΩΜΕΝ

Να μάθετε γιὰ ὀρθογραφία τὸ πιο κάτω ἀπόσπασμα τοῦ κειμένου:

Ἐπεὶ δὲ ὑμεῖς οὐ βούλεσθε συμπορεύεσθαι, ἀνάγκη δὴ μοι ἢ ὑμᾶς προδόντα τῇ Κύρου φιλίᾳ χρῆσθαι ἢ πρὸς ἐκεῖνον ψευδόμενον μεθ' ὑμῶν εἶναι. Εἰ μὲν δὴ δίκαια ποιήσω οὐκ οἶδα, αἰρήσομαι δ' οὖν ὑμᾶς καὶ σὺν ὑμῖν ὅ τι ἂν δέη πείσομαι.

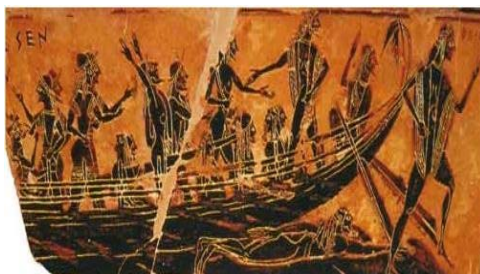

Φίλιππος Β' ὁ Μακεδὼν (382-336 π.Χ.), προτομή, Νέα
Γλυπτοθήκη τοῦ Κάρλσμπεργκ, Κοπεγχάγη.
(Φωτογραφία: Γκούναρ Μπαχ Πέντερσεν)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

Ενότητα

1) Να συμπληρώσετε τον πίνακα που ακολουθεί.

Οριστική	Υποτακτική	Ευκτική	Προστακτική
πεπαιδεύκασι			
λελύκατε			
τέθυκας			
πεπίστευκα			
πεπαύκαμεν			

2) Να συμπληρώσετε τα κενά με τον κατάλληλο τύπο της έγκλισης στον Παρακείμενο.

α) Ὡ Λακεδαιμόνιοι, ἐξ ἀρχῆς (παιδεύομαι, υποτ. Παρακ.)

τοὺς μὲν γέροντας σέβεσθαι, τοῖς δ' ἄρχουσι πείθεσθαι.

β) Ἔλεγεν ὅτι δυστυχεστάτην (= την πιο ατυχή/ καταστροφική) στρατείαν (ἡμεῖς)

..... (στρατεύομαι, ευκτ. Παρακ.) ἐν ἧ πολλοὶ μὲν

ἡμῶν ἀπέθανον. γ) Εἶτε δὲ ὑφ' ἐνὸς ἄρχεσθαι ἄμεινον αὐτοῖς, εἶτε δὴ δημοκρατεῖσθαι,

..... (πείθομαι, προστ. Παρακ.) ἢ ἐκάτερος (= ο καθένας) γινώσκει.

3) Να σχηματίσετε και να κλίνετε την υποτακτική και ευκτική Παρακειμένου του ρήματος παύομαι.

4) Να μετατρέψετε τους υπογραμμισμένους τύπους της προστακτικής Παρακειμένου στον αντίθετο αριθμό:

α) Μηδὲ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου δαπάνη κεκωλύσθω (= να μην υπάρξει εμπόδιο λόγω...)

β) Τὸν λοιπὸν χρόνον κέκλησο (< κέκλημαι, Παρακ. ρ. καλοῦμαι)

εὐσεβέστατος πάντων βροτῶν (=

θνητῶν).....

~~γ) Τῶν ἀπόντων φίλων μέμνησθε πρὸς τοὺς παρόντας, ἵνα δοκῆτε~~

Παραρτήματ

μηδὲ τούτων ἀπόντων ὀλιγωρεῖν.

.....

5) Στις πιο κάτω προτάσεις να υπογραμμίσετε τις μετοχές και να τις αναγνωρίσετε συντακτικώς.

α) Οὐκ ἀνέχεσθε τοὺς ψευδομένους (= αυτούς που ψεύδονται).

β) Τοῦτο, ὃ Σώκρατες, χαλεπώτατα φέρω ὅτι ὀρθῶ σε ἀδίκως ἀποθνήσκοντα.

γ) Οὗτος ἦν ὁ ἀδικήσας ἡμᾶς.

δ) Καταλαμβάνει πώλους (= πουλάρια) ἐκτρεφομένους εἰς δασμὸν βασιλεῖ (= που εκτρέφονται ως φόρος...).

ε) Οἱ στρατιῶται εἶχον τὰς ἀσπίδας ἐκκεκαλυμμένας.

στ) Κατηγοροῦσί τινες ἡμῶν ὡς οὐκ ὀρθῶς βουλευομένων.

ζ) Ταῦτα δηλώσας (= αφού δήλωσε) ἀπῆλθε.

η) Θρασύβουλος καλῶς ἐποίησεν οὕτως (= με τέτοιο τρόπο) τελευτήσας τὸν βίον.

θ) Ἀσθενῶν (= επειδή ασθενούσε) ὁ νεανίας οὐκ ἐδύνατο μάχεσθαι.

ι) Οἱ λέγοντες τὴν ἀλήθειαν βοηθοῦσιν ἡμῖν.

ια) Θεοῦ θέλοντος (= αν θέλει) πάντα γίγνεται.

ιβ) Ὀλίγοι ὄντες (= αν και ήταν λίγοι) ἐνίκησαν τοὺς Πέρσας.

ιγ) Ἔηλθεν ὁ βάρβαρος δουλωσόμενος (= για να υποδουλώσει)

τὴν χώραν. ιδ) Ἔηκε (= έχει έρθει) ὁ στρατηγὸς ἔχων (=

κρατώντας) ὀπλίτας χιλίους. ιε) Δίκαια δράσας, συμμάχους

ἕξεις θεούς.

ιστ) Πολλάκις καταφρονοῦσιν τῶν εὐτυχούντων, ὅταν ἄνευ

τῶν ἐντίμων ἀγαθῶν ὑπάρχη αὐτοῖς ἡ τύχη.

ιζ) Βουλόμενοι αὐτόν ἀποκτεῖναι πέμπουσιν τὴν

Σαλαμίνιαν ναῦν. ιη) Ἡύρισκον καὶ τοὺς ἐταίρους τὰ

αὐτὰ γινώσκοντας περὶ ἐμοῦ.

ιθ) Ἡμεῖς οὐ συνήλθομεν (= συγκεντρωθήκαμε) ὡς βασιλεῖ

πολεμήσοντες. κ) Ἄρά γ' ὁμοίως ἐφίλουν τὴν πατρίδα οἱ τότε

βασιλεύοντες.

κα) Οἱ τε Ἀθηναῖοι θέρους καὶ τοῦ σίτου ἀκμάζοντος, ἐσέβαλον ἐς

τὴν Ἀττικὴν. κβ) Ἐπαύσαντο πολεμοῦντες καὶ οὐκέτι πέρα
ἐπολιόρκησαν τὴν πόλιν.

κγ) Πῶς ἂν οὗτοι καρτερήσειαν πολὺν χρόνον
κακοπαθοῦντες; κδ) Νικήσαντες ἀπάντων κύριοι
ἔσεσθε.

κε) Γενομένης τῆς ναυμαχίας τέτταρας τριήρεις λαμβάνει Γοργώπας.

1) Να ανατρέξετε στην ιστοσελίδα της Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα και να συλλέξετε πληροφορίες για τα είδη και τη δομή των ρητορικών λόγων.

[http://www.greek_language.gr/digitalResources/ancient_greek/history/grammatologia/page_051.html]

2) Ο ορθός τρόπος διακυβέρνησης αποσκοπεί στο συμφέρον του συνόλου των πολιτών, σύμφωνα με το κείμενο της Ενότητας 5. Να αναπτύξετε τη θέση αυτή, αναφέροντας παραδείγματα και από τη σημερινή πραγματικότητα.

3) Να συντάξετε μια παράγραφο με τη μέθοδο της αιτιολόγησης ή ένα κείμενο επαινετικού λόγου (εγκώμιο) για κάποιο άτομο που θαυμάζετε (ζώντα ή κεκοιμημένο, οικείο πρόσωπο ή εξέχουσα προσωπικότητα). Στο κείμενό σας να χρησιμοποιήσετε τις έννοιες της φιλανθρωπίας, της αφιλοκέρδειας και του φιλότιμου.

4) Ο Αριστοτέλης αναφέρει στα *Πολιτικά* του ότι ο άνθρωπος είναι «φύσει ζῷον πολιτικόν», ενώ «ὁ ἄπολις φαῦλός ἐστι... καὶ πολέμου ἐπιθυμητής» (1253a). Προσθέτει ότι ο Όμηρος τον αποκαλεί «ἀφρήτωρ ἀθέμιστο ἀνέστιο» –που δεν έχει ούτε οικογένεια, ούτε νόμους, ούτε πατρίδα¹. Σύμφωνα με το πιο πάνω απόσπασμα, η «πόλις» αποτελεί άξονα της κοινωνικής συνοχής. Να αναπτύξετε σε ένα κείμενο τη θέση αυτή, με αναφορές στις έννοιες πόλις - ἄπολις – πόλεμος, χρησιμοποιώντας λογικά επιχειρήματα.

¹ Μετάφραση: Ο άνθρωπος από τη φύση του είναι κοινωνικό ον, επιθυμεί να ζει σε οργανωμένες κοινωνίες, ενώ ο άνθρωπος που εκ φύσεως απεχθάνεται τέτοιες ιδέες και ζει απομονωμένος είναι ανήθικος και φιλοπόλεμος.

5) Να γράψετε τους αντίστοιχους τύπους στους άλλους δύο βαθμούς.

Θετικός	Συγκριτικός	Υπερθετικός
τῶν γενναίων νέων		
	αἱ δικαιότεραι πράξεις	
τοῦ ἐπιμελοῦς μαθητοῦ		
		ὁ σοφώτατος γέρων
	τοῦ βελτίονος πατρὸς	
		τὰ ἥδιστα ἔργα
οἱ πολλοὶ ἰππεῖς		

6) Να συμπληρώσετε τον πίνακα με τους άλλους βαθμούς των επιθέτων και επιρρημάτων.

Θετικός	Συγκριτικός	Υπερθετικός
ἡ μεγάλη		
τὰ καλὰ		
τὸ κακὸν		
αἱ ἀγαθαὶ		
τοῖς πολλοῖς		
ὁ μικρὸς		
εὐσεβῶς		
ἀνδρείως		
ταχέως		
κακῶς		
ῥαδίως		

7) Να μεταφέρετε τους κλιτούς όρους στον αντίθετο αριθμό.

- α) Τοῦτ' ἔστι τὸ πλοῖον, ὃ εἰς Δῆλον οἱ Ἀθηναῖοι πέμπουσιν. β) Γινώσκεις, ἃ ἀναγινώσκεις;
 γ) Τίς οὕτω μαίνεται, ὅστις οὐ βούλεται φίλος σοι εἶναι; δ) Ὅστις σοφός ἐστι διδασκέτω τὸν νέον.
 ε) Λέγε τοῦτο ᾧτινι τρόπῳ βούλει.
 στ) Οἵτινες μέμφονται ἡμῶν, ἄδικοί εἰσιν.

8) Να συμπληρώσετε τις πιο κάτω προτάσεις με τον κατάλληλο τύπο της αναφορικής αντωνυμίας *ὅς, ἥ, ὃ*.

- α) Οἱ Ἕλληνες ἔπεμψαν ἄνδρας, ἠρώτων Κῦρον.
- β) Οἱ νεανίαί, ἐβούλοντο μανθάνειν, ἐδιδάσκοντο ὑπὸ τῶν σοφιστῶν.
- γ) Ἀντέλεγον οἱ Θηβαῖοι, τοῖς Πέρσαις συνεμάχησαν.
- δ) Ἔρχονται πρέσβεις, (γενική) εἷς ἦν Φαλῖνος.
- ε) Εἶχε πολλὰ ξίφη, χρυσοῖς ἤλοις ἐκεκόσμητο.
- στ) Ἔστι δίκης ὀφθαλμός, τὰ πάνθ' ὀρᾷ.

9) Στις πιο κάτω προτάσεις η σύγκριση δίνεται με τον ένα από τους δύο τρόπους. Να δώσετε τη σύγκριση και με τον άλλο τρόπο.

π.χ. Οὗτός ἐστι σοφώτερος ἐμοῦ - Οὗτός ἐστι σοφώτερος ἢ ἐγώ.

α) Κροῖσος ἦν πλουσιώτερος τοῦ Κύρου.

.....
..... β) Ὄφθαλμοὶ πιστότεροι μάρτυρες τῶν ὤτων εἰσί.

.....
..... γ) Σόλων σοφώτερος ἦν ἢ οἱ Ἀθηναῖοι πολῖται.

.....
..... δ) Σοφία κτῆμα πλούτου τιμώτερον.

.....
..... ε) Πολλοὶ χρησιμώτερα νομίζουσι χρήματα ἢ ἀδελφόν.

.....
.....

10) Να μετατρέψετε τις πιο κάτω ειδικές προτάσεις:

i) Σε ειδικό απαρέμφοτο

α) Λέγει ὁ κατήγορος ὡς ὑβριστής εἰμι.

.....
..... β) Ὁ Ξενοφῶν εἶπεν ὅτι βούλοιο ἀποπλεῖν.

.....
.....

ii) Σε κατηγορηματική μετοχή

α) Οἶδα ὅτι ἔπονται πολλοί.

.....
..... β) Ὁ Ξενοφῶν ἤσθετο ὅτι οἱ Ἕλληνες ἐβούλοντο ἀποπλεῖν.

.....

.....

11) Να μετατρέψετε τα πιο κάτω ειδικά απαρέμφοτα σε ειδικές προτάσεις. α) Οί Θηβαῖοι ἔλεγον Λυκομήδη διαφθείρειν τὸ συμμαχικόν.

.....

β) Φησὶ ὁ κατήγορος οὐ δικαίως με λαμβάνειν τὸ ἀργύριον.

.....

12) Να μετατρέψετε τις πιο κάτω κατηγορηματικές μετοχές σε ειδικές προτάσεις.

α) Λακεδαιμόνιοι δῆλοισι ἦσαν ἐπιβουλεύοντες ἡμῖν.

.....

β) Οἶδα τοὺς ἐκεῖ ὑπολοίπους ἀδυνάτους ἐσομένους.

.....

γ) Ὅρατε τὰς ναῦς δι' ἀπορίαν καταλυομένας.

.....

13) Να διαβάσετε τις πιο κάτω περιόδους και, αφού εντοπίσετε τις δευτερεύουσες ενδοιαστικές προτάσεις, να τις αναγνωρίσετε (εισαγωγή, εκφορά):

α) Φοβεῖται μὴ τὰ ἔσχατα πάθη.

β) Φοβοῦμαι μὴ οὐ δυνηθῶ πράξει ταῦτα.

γ) Νῦν δὲ φοβούμεθα μὴ ἀμφοτέρων ἅμα ἡμαρτήκαμεν.

δ) Δέδοικα (= φοβούμαι) μὴ ἄλλου τινὸς μᾶλλον ἢ τοῦ ἀγαθοῦ μεθέξω (= γίνω μέτοχος).

1) Να συμπληρώσετε τον πίνακα με τους τύπους των εγκλίσεων του Αορίστου Β΄.

ΟΡΙΣΤΙΚ Η	ΥΠΟΤΑΚΤΙΚ Η	ΕΥΚΤΙΚΗ	ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ
	βάλω		
εἶπες			
ἤμάρτετε			
εἶδε			
	μάθωμεν		

2) Να συμπληρώσετε τα κενά των πιο κάτω προτάσεων με τον κατάλληλο τύπο της οριστικής, υποτακτικής, ευκτικής, προστακτικής, απαρεμφάτου και μετοχής του Αορίστου Β΄, των ρημάτων που δίνονται στην παρένθεση.

- α) Μακάριος, ὅστις.....(τυγχάνω, οριστ.) πιστοῦ φίλου.
 β) Ὁ βάρβαρος ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα δουλωσάμενος (ἔρχομαι, οριστ.).
 γ) Ἀρταξέρξης (συλλαμβάνω, οριστ.) Κῦρον ὡς ἀποκτενῶν.
 δ) Οἱ Ἕλληνες (αἰσθάνομαι, οριστ.) ὅτι βασιλεὺς ἐν τοῖς σκευοφόροις εἶη.
 ε) Ὅκνῶ μὴ μάταιος ἡμῖν ἡ στρατεία (γίγνομαι, υποτ.).
 στ) Ἐκάλεσέ τις αὐτὸν τῶν ὑπηρετῶν, ὅπως..... (ὀρῶ, ευκτ.) τὰ ἱερὰ ἐξηρημένα.
 ζ) Συνεχῶς δὲ βουλευόμενοι Θηβαῖοι ὅπως ἂν τὴν ἡγεμονίαν
 (λαμβάνω, ευκτ.) τῆς Ἑλλάδος, ἐνόμισαν πλεονεκτῆσαι.
 η) (εὐρίσκω, προστ. β΄ εν.) τοὺς παῖδας,
 (λέγω, οριστ. γ΄ εν.).
 θ) (λέγω, προστ.) μοι, ἔφη, ὦ Ἀριστόδημε, ἔστιν οὐστὶνας ἀνθρώπους τεθαύμακας ἐπὶ σοφία.
 ι) Δεῖ γράμματα (μανθάνω, απαρ.) καὶ
 (μανθάνω, μτχ.) νοῦν ἔχειν.

ια) Ἀναβαίνει οὖν ὁ Κῦρος (λαμβάνω, μτχ.)

Τισσαφέρνην ὡς φίλον ὄντα.

ιβ) Μετὰ δὲ ταῦτα εἰς πόλεμον κατέστημεν, καὶ πολλὰ κακὰ

.....

(πάσχω, μτχ.) πολλὰ δὲ ποιήσαντες ἐπεθυμήσαμεν πάλιν τῆς εἰρήνης.

ιγ) Ὁ στρατηγὸς τὸν πεζὸν (ἐξάγω, μτχ.) εἰς μάχην συνέλαβε.

3) Να συμπληρώσετε τον πίνακα με τους σωστούς τύπους του Παθητικού Μέλλοντα Α΄ ή Β΄. Να γραφεί η μετοχή στην ονομαστική ενικού, στο γένος που κάθε φορά ζητείται.

ΟΡΙΣΤΙΚΗ	ΕΥΚΤΙΚΗ	ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ	ΜΕΤΟΧΗ
πεισθησόμεθα			αρσ.
	κηρυχθήσοιτο		θηλ.
	φθαρήσοιο		θηλ.
κλαπήσονται			ουδ.

4) Να συμπληρώσετε τον πίνακα με τους σωστούς τύπους του Παθητικού Αορίστου Α΄ ή Β΄:

ΟΡΙΣΤΙΚΗ	ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ	ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ	ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ
ἐπαιδευθήμεν			
		αἰσχύνηθε	
	ταφῶσι		
	κοπῆς		
		κλαπήτω	

5) Να μετατρέψετε την ενεργητική σύνταξη σε παθητική.

α) Οἱ στρατιῶται ἐθαύμαζον τὸν

Κύρον. β) Οἱ φρουροὶ τὴν πόλιν

ἔσωσαν.

γ) Οἱ διδάσκαλοι παιδεύουσιν ἡμᾶς.

δ) Ἐέρξης ἔπεμψε Μαρδόνιον εἰς Ἀθηναίους.

6) Να μετατρέψετε την παθητική σύνταξη σε ενεργητική.

α) Ἡμεῖς ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν σφζόμεθα.

β) Ἴδρυθήσονται πολλὰ ἱερὰ ὑπὸ τῶν

νικητῶν. γ) Αἱ σπονδαὶ ἐλύθησαν ὑπὸ

τοῦ βασιλέως.

δ) Ταῦτα ὑφ' ἡμῶν πραχθήσονται.

Παραρτήματ

7) Να διαβάσετε τις πιο κάτω περιόδους και, αφού εντοπίσετε τις δευτερεύουσες αιτιολογικές προτάσεις, να τις αναγνωρίσετε (εισαγωγή, εκφορά):

α) Ἐπεὶ οὐκ ἤθελον καθαιρεῖν τὰ τείχη, φρουρὰν φαίνουσιν ἐπ' αὐτούς.

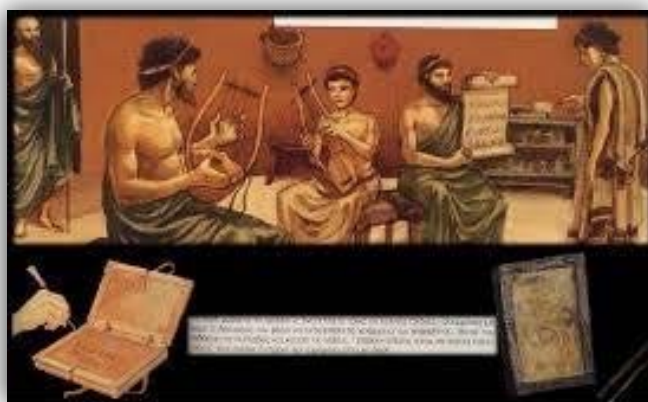
β) Ἀλλὰ διὰ τοῦτο κρίνεται, ὅτι ταῦτα πράξας παρὰ τοὺς νόμους δημηγορεῖ.

8) α) Να μεταφράσετε το πιο κάτω άγνωστο κείμενο.

β) Να εντοπίσετε τις δευτερεύουσες προτάσεις του κειμένου και να τις αναγνωρίσετε (εἶδος, εισαγωγή, εκφορά).

Μένων δὲ ὁ Θετταλὸς δῆλος ἦν ἐπιθυμῶν μὲν πλουτεῖν ἰσχυρῶς, ἐπιθυμῶν δὲ ἄρχειν, ὅπως πλείω λαμβάνοι, ἐπιθυμῶν δὲ τιμᾶσθαι, ἵνα πλείω κερδαίνοι· φίλος τε ἐβούλετο εἶναι τοῖς μέγιστα δυναμένοις, ἵνα ἀδικῶν μὴ διδοίη δίκην.

Ξενοφῶντος Κύρου Ἀνάβασις
2.6.21

Β': ΚΕΙΜΕΝΑ ΓΙΑ ΠΡΟΑΙΡΕΤΙΚΗ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ

Ενότητα 4: Η Φιλία

Ο Σωκράτης, όπως εκθέτει εδώ ο Ξενοφών, πίστευε ότι το καλύτερο απόκτημα για τον άνθρωπο είναι ένας καλός και πιστός φίλος. Οι περισσότεροι, όμως, άνθρωποι αδιαφορούν για την απόκτηση και διατήρηση φίλων, ενώ προσπαθούν με επιμέλεια να αποκτήσουν υλικά

Ἦκουσα δὲ ποτε αὐτοῦ καὶ περὶ φίλων διαλεγομένου ἐξ ὧν ἔμοιγε ἐδόκει μάλιστ' ἂν τις ὠφελεῖσθαι πρὸς φίλων κτησὶν τε καὶ χρεῖαν. τοῦτο μὲν γὰρ δὴ πολλῶν ἔφη ἀκούειν, ὡς πάντων κτημάτων κράτιστον ἂν εἴη φίλος σαφῆς καὶ ἀγαθός· ἐπιμελομένους δὲ παντὸς μᾶλλον ὄραν ἔφη τοὺς πολλοὺς ἢ φίλων κτήσεως. καὶ γὰρ οἰκίας καὶ ἀγροὺς καὶ ἀνδράποδα καὶ βοσκήματα καὶ σκεύη κτωμένους τε ἐπιμελῶς ὄραν ἔφη καὶ τὰ ὄντα σφάζειν πειρωμένους, φίλον δέ, ὃ μέγιστον ἀγαθὸν εἶναι φασιν, ὄραν ἔφη τοὺς πολλοὺς οὔτε ὅπως κτήσονται φροντίζοντας οὔτε ὅπως οἱ ὄντες αὐτοῖς σφάζονται. ἀλλὰ καὶ καμνόντων φίλων τε καὶ οἰκετῶν ὄραν τινὰς ἔφη τοῖς μὲν οἰκέταις καὶ ἰατροῦς εἰσάγοντας καὶ τᾶλλα τὰ πρὸς ὑγίειαν ἐπιμελῶς παρασκευάζοντας, τῶν δὲ φίλων ὀλιγοροῦντας.

Ξενοφώντος Ἀπομνημονεύματα 2.4.1-3

αγαθά.

Λεξιλόγιο

διαλέγομαι = συζητῶ
ἐδόκει (δοκέω -ῶ) = φαινόταν
χρεῖα = χρήση, ωφέλεια
ἔφη (φημι) = ἔλεγε,
ισχυριζόταν **μᾶλλον** =
περισσότερο **ἀνδράποδον**,
τὸ = ο δούλος
βόσκημα, **τὸ** = το κοπάδι
πειράομαι -ῶμαι =
προσπαθῶ **κάμνω** =
αποκάμνω, ασθενῶ
ἀδιαφορῶ = αδιαφορῶ

Να συνεργαστείτε με τον/τη διπλανό/ή σας και να αποδώσετε το κείμενο στα Νέα Ελληνικά, αξιοποιώντας τις νοηματικές ενότητες, όπως σας δίνονται πιο κάτω. Στο πλάι δίνονται κάποιες πληροφορίες, τις οποίες είναι καλό να προσέξετε.

Ἦκουσα δὲ ποτε αὐτοῦ καὶ περὶ φίλων

α-πρότ, μτχ

ἐξ ὧν ἔμοιγε ἐδόκει

μάλιστ' ἂν τις ὠφελεῖσθαι πρὸς φίλων κτησὶν τε
καὶ χρεῖαν.

ἐξ ὧν(αναφ)-

τοῦτο μὲν γὰρ δὴ πολλῶν ἔφη ἀκούειν,

α-πρότ

ὡς πάντων κτημάτων κράτιστον ἂν εἴη φίλος σαφῆς

ὠς(ειδ)-πρότ

καὶ
ἀγαθός

ἐπιμελομένους δὲ παντὸς μᾶλλον ὄρᾳν ἔφη τοὺς πολλοὺς

μτχ φρ(κατ), α-πρότ

ἢ

φίλων κτήσεως.

καὶ γὰρ

οἰκίας

καὶ

ἀγροῦς

καὶ

ἀνδράποδ

α καὶ

βοσκήματα

καὶ

σκευῆ κτωμένους τε ἐπιμελῶς ὄρᾳν ἔφη

μτχ φρ(κατ), α-πρότ

καὶ

τὰ ὄντα σώζειν πειρωμένους,

μτχ φρ(κατ)

φίλον δέ,

ὃ μέγιστον ἀγαθὸν εἶναί φασιν,

ὀ(αναφ)-πρότ

ὄρᾳν ἔφη τοὺς πολλοὺς οὔτε

α-πρότ

ὅπως κτήσονται

ὀπως(πλ.ερ)-πρότ

φροντίζοντας

μτχ φρ(κατ)

οὔτε

ὅπως οἱ ὄντες αὐτοῖς σώζονται.

**μτχ φρ(επιθ),
ὀπως(πλ.ερ)-πρότ**

ἀλλὰ καὶ καμνόντων φίλων τε

μτχ φρ(επιρ)

καὶ οἰκετῶν

ὄρᾳν τινὰς ἔφη

τοῖς μὲν οἰκέταις καὶ ἰατροῦς εἰσάγοντας **α-πρότ, μτχ φρ(κατ)**

καὶ

τᾶλλα τὰ πρὸς ὑγίειαν ἐπιμελῶς παρασκευάζοντας,

μτχ φρ(κατ)

τῶν δὲ φίλων

ὀλιγοροῦντας.

μτχ φρ(κατ)

Κατανόηση κειμένου

1) Ποια πρέπει να είναι, κατά τον Σωκράτη, η σημασία που αποδίδουν οι άνθρωποι στην απόκτηση φίλων;

2) *«ἐπιμελομένους δὲ παντὸς μᾶλλον ὄραν ἔφη τοὺς πολλοὺς ἢ φίλων κτήσεως».* Ποια είναι η στάση των περισσότερων ανθρώπων ως προς το θέμα αυτό;

3) Να εντοπίσετε το παράδειγμα που δίνεται, για να τεκμηριωθεί η στάση των ανθρώπων.

4) Στο δεύτερο μισό του πιο πάνω αποσπάσματος ο Ξενοφών, με το στόμα του Σωκράτη, περιγράφει τη συμπεριφορά του μέσου ανθρώπου προς τους υπηρέτες και προς τους φίλους. Να εντοπίσετε και να αναφέρετε σύντομα την περίπτωση που χρησιμοποιεί, για να τεκμηριώσει τη θέση του.

Ενότητα 5: Συμβουλές για μια χρηστή διακυβέρνηση

Στον παραινετικό λόγο *Πρὸς Νικοκλέα*, ο Ισοκράτης παραθέτει διδαχές προς τον νεαρό διάδοχο του κυπριακού θρόνου, τον Νικοκλή, για τα καθήκοντα και τον τρόπο διακυβέρνησης του καλού ηγεμόνα, με στόχο να μοιάσει στον πατέρα του, Ευαγόρα Α΄, βασιλιά της Σαλαμίνας. Ανάμεσα στις αρετές που πρέπει να έχει είναι η εγκράτεια και η σωφροσύνη.

[...] Ἄρχε σαυτοῦ μηδὲν ἤττον ἢ τῶν ἄλλων, καὶ τοῦθ' ἡγοῦ βασιλικώτατον, ἂν μηδεμιᾶ δουλεύης τῶν ἡδονῶν, ἀλλὰ κρατῆς τῶν ἐπιθυμιῶν μᾶλλον ἢ τῶν πολιτῶν. μηδεμίαν συνουσίαν εἰκῆ προσδέχου μηδ' ἀλογίστως, ἀλλ' ἐπ' ἐκείναις ταῖς διατριβαῖς ἔθιζε σαυτόν χαίρειν, ἐξ ὧν αὐτός τ' ἐπιδώσεις καὶ τοῖς ἄλλοις βελτίων εἶναι δόξεις. μὴ φαίνου φιλοτιμούμενος ἐπὶ τοῖς τοιούτοις ἃ καὶ τοῖς κακοῖς διαπράξασθαι δυνατόν ἐστιν, ἀλλ' ἐπ' ἀρετῇ μέγα φρονῶν, ἧς οὐδὲν μέρος τοῖς πονηροῖς μέτεστιν. [...] Μὴ τοὺς μὲν ἄλλους ἀξίου κοσμίως ζῆν τοὺς δὲ βασιλεῖς ἀτάκτως, ἀλλὰ τὴν σαυτοῦ σωφροσύνην παράδειγμα τοῖς ἄλλοις καθίστη, γινώσκων ὅτι τὸ τῆς πόλεως ὄλης ἤθος ὁμοιοῦται τοῖς ἄρχουσιν. σημεῖον ἔστω σοι τοῦ καλῶς βασιλεύειν, ἂν τοὺς ἀρχομένους ὀρᾷς εὐπορωτέρους καὶ σωφρονεστέρους γιγνομένους διὰ τὴν σὴν ἐπιμέλειαν.

Ἴσοκράτους *Πρὸς Νικοκλέα* 229-

Λεξιλόγιο:

ἤττον = συγκριτικός βαθμός του επιρρήματος

ὀλίγον ἡγοῦ = β' ενικό προστακτικής Ενεστώτα

του **ἡγοῦμαι δουλεύω** = είμαι δούλος

συνουσία, ἢ = κοινωνική συναναστροφή, συντροφιά

εἰκῆ (επίρρ.) = απερίσκεπτα, στην τύχη

διατριβή, ἢ = τρόπος ζωής, ασχολία

διαπράττομαι = εκτελώ

μέγα φρονέω -ῶ = έχω μεγάλες ιδέες, είμαι αλαζόνας, υπερηφανεύομαι

(εδώ) [βλ. αντίστοιχα, **κακοφρονέω -ῶ** = κάνω άσχημες σκέψεις,

παραφρονέω -ῶ = είμαι παράφρων, διαταραγμένος, **ὁμοφρονέω -ῶ** = έχω τις

ίδιες σκέψεις, **καταφρονέω -ῶ**

= περιφρονῶ]

πονηρός, ὁ = κακός, φαύλος

μέτεστι < **μέθειμι** = μετέχω

Να συνεργαστείτε με τον/τη διπλανό/ή σας και να αποδώσετε το κείμενο στα Νέα Ελληνικά, αξιοποιώντας τις νοηματικές ενότητες, όπως σας δίνονται πιο κάτω. Στο πλάι δίνονται κάποιες πληροφορίες, τις οποίες είναι καλό να προσέξετε.

[...] Ἄρχε σαυτοῦ μηδὲν ἤττον ἢ τῶν ἄλλων,

α-

καὶ

τοῦθ' ἡγοῦ

α-

ἂν μηδεμιᾶ δουλεύῃς τῶν ἡδονῶν, ἀλλὰ	ἂν(υποθ)-
κρατῆς τῶν ἐπιθυμιῶν μᾶλλον ἢ τῶν πολιτῶν.	ἂν(υποθ)-
Μηδεμίαν συνουσίαν εἰκῆ - <u>προσδέχου</u>	α-
ἀλλ '	
ἐπ' ἐκείναις ταῖς διατριβαῖς <u>ἔθιζε</u> σαυτὸν	α-
ἐξ ὧν αὐτός τ'	ἐξ ὧν(αναφ)-
καὶ	
τοῖς ἄλλοις βελτίων εἶναι	ἐξ ὧν(αναφ)-
<u>Μὴ φαίνου</u> φιλοτιμούμενος ἐπὶ τοῖς	α-πρότ, μτχ φρ
ἂ καὶ τοῖς κακοῖς διαπράξασθαι δυνατόν ἐστίν, ἀλλ '	ἂ(αναφ)-πρότ
ἐπ' ἀρετῇ μέγα φρονῶν,	α-πρότ, μτχ φρ
ἧς οὐδὲν μέρος τοῖς πονηροῖς μέτεστιν. [...]	ἧς(αναφ)- πρότ
τοὺς δὲ βασιλεῖς ἀτάκτως, ἀλλὰ	
τὴν σαυτοῦ σωφροσύνην παράδειγμα τοῖς ἄλλοις <u>καθίστη</u> ,	α-πρότ
γιγνώσκων	μτχ φρ
ὅτι τὸ τῆς πόλεως ὅλης ἦθος ὁμοιοῦται τοῖς	ὅτι(ειδ)-
Σημεῖον <u>ἔστω</u> σοι τοῦ καλῶς βασιλεύειν,	α-πρότ
ἂν τοὺς ἀρχομένους ὀρᾷς	ἂν υποθ-πρότ, μτχ φρ
σωφρονεστέρους γιγνομένους διὰ τὴν σὴν ἐπιμέλειαν.	μτχ φρ

Κατανόηση κειμένου

- 1) Να επισημάνετε δύο αρετές που πρέπει να έχει ο νεαρός Νικοκλής και να τις εξηγήσετε με βάση το κείμενο.
- 2) Ποιος είναι ο σημαντικότερος λόγος, για τον οποίο ένας άρχοντας θα πρέπει να διαθέτει και να επιδεικνύει σημαντικές αρετές;
- 3) Ποιο είναι το αποτέλεσμα του ορθού τρόπου διακυβέρνησης ενός κράτους, σύμφωνα με το κείμενο;
- 4) Να τεκμηριώσετε το είδος του πεζού λόγου στο οποίο ανήκει το πιο πάνω απόσπασμα με στοιχεία από το κείμενο.

Ενότητα 6: «Προτροπή να αναλάβει ο Φίλιππος τη συμφιλίωση των ελληνικών πόλεων»

Μετά την υπογραφή της «Ειρήνης του Φιλοκράτη» (346 π.Χ.), ο Ισοκράτης έστειλε την παρακάτω επιστολή στον βασιλιά Φίλιππο Β΄ της Μακεδονίας. Ήδη από την αρχή της ο ρήτορας χαρακτήρισε τη συνθήκη ως ένα θετικό βήμα για την πραγματοποίηση της πανελληνίας ιδέας, με την ένωση των Ελλήνων υπό τον Φίλιππο σε έναν κοινό αγώνα κατά των Περσών. Αφού κάλεσε τον Μακεδόνα βασιλιά να μελετήσει προσεκτικά τις προτάσεις του, αγνοώντας τις ενστάσεις όσων έβλεπαν στο πρόσωπό του έναν απλό κατακτητή, συνεχίζει με το πιο κάτω κείμενο.

Ἄ μὲν ἐβουλόμην σοι προειρῆσθαι, ταῦτ' ἐστίν. περὶ δ' αὐτῶν τῶν πραγμάτων ἤδη ποιήσομαι τοὺς λόγους. Φημί γὰρ χρῆναί σε τῶν μὲν ἰδίων μηδενὸς ἀμελήσαι, πειραθῆναι δὲ διαλλάξαι τὴν τε πόλιν τὴν Ἀργείων καὶ τὴν Λακεδαιμονίων καὶ τὴν Θηβαίων καὶ τὴν ἡμετέραν². ἦν γὰρ ταύτας συστήσαι δυνηθῆς, οὐ χαλεπῶς καὶ τὰς ἄλλας ὁμονοεῖν ποιήσεις· ἅπασαι γὰρ εἰσιν ὑπὸ ταῖς εἰρημέναις, καὶ καταφεύγουσιν, ὅταν φοβηθῶσιν, ἐφ' ἣν ἂν τύχωσι τούτων, καὶ τὰς βοηθείας ἐντεῦθεν λαμβάνουσιν. ὥστ' ἐὰν τέτταρας μόνον πόλεις εὖ φρονεῖν πείσης, καὶ τὰς ἄλλας πολλῶν κακῶν ἀπαλλάξεις.

Ἴσοκράτους Φίλιππος 5.30-31

Λεξιλόγιο

προλέγω = λέγω εκ των προτέρων, (εδώ) λέω ως εισαγωγή

αὐτός, αὐτή, αὐτό = (εδώ) **οριστ. αντων.**, ο ίδιος

ἤδη = (εδώ) τώρα, ευθύς αμέσως

τὰ ἴδια = ιδιωτικές υποθέσεις, ιδιωτικά συμφέροντα

πειράομαι-ῶμαι = προσπαθώ

διαλλάσσω = (εδώ) συμφιλιώνω

συνίστημι = φέρνω κάποιους κοντά, συνενώνω

εἰρημένος, -η, -ον: μτχ. Παρακ. μ.φ. του **λέγω** = (εδώ) που έχει αναφερθεί, προαναφερθείς (-θεῖσα -θέν)

ἐντεῦθεν = από εκεί

φρονέω-ῶ = σκέφτομαι, *εὖ φρονῶ* = σκέφτομαι σωστά, είμαι συνετός/λογικός

Να συνεργαστείτε με τον/τη διπλανό/ή σας και να αποδώσετε το κείμενο στα Νέα Ελληνικά, αξιοποιώντας τις νοηματικές ενότητες, όπως σας δίνονται πιο κάτω. Στο πλάι δίνονται κάποιες πληροφορίες, τις οποίες είναι καλό να προσέξετε.

Ἄ μὲν ἐβουλόμην σοι προειρῆσθαι,

ᾗ(αναφ)-

ταῦτ' ἐστίν.

**α-
πρότ**

περὶ δ' αὐτῶν τῶν πραγμάτων ἤδη ποιήσομαι τοὺς

² Οι ηγεμονικές πόλεις της Ελλάδας.

Φημί γὰρ χρῆναί σε

α-

τῶν μὲν ἰδίων μηδενὸς

πειραθῆναι δὲ διαλλάξαι τὴν τε πόλιν τὴν Ἀργείων
καὶ
τὴν Λακεδαιμονίων
καὶ
τὴν
Θηβαίων
καὶ

ἦν γὰρ ταύτας συστήσαι δυνηθῆς,

ἦν (υποθ.)-
πρότ

οὐ χαλεπῶς καὶ τὰς ἄλλας ὁμονοεῖν.

ἅπασαι γὰρ εἰσὶν ὑπὸ ταῖς
εἰρημέναις, καὶ
καταφεύγουσιν,

1η α-πρότ, μτχ
φρ(επιθ.)

ὅταν φοβηθῶσιν,

ὅταν (χρον.)-πρότ

ἐφ' ἣν ἂν τύχωσι

ἐφ' ἣν (αναφ)-

καὶ

τὰς βοηθείας ἐντεῦθεν.

3η α-

ὥστ

α-πρότ

ἐὰν τέτταρας μόνον πόλεις εὔφρονεῖν.
πείσης, καὶ
τὰς ἄλλας πολλῶν κακῶν ἀπαλλάξεις.

ἐὰν (υποθ.)-

Κατανόηση κειμένου

1) Τι ζητεῖ ο Ἰσοκράτης ἀπὸ τὸν Φίλιππο νὰ κάνει;

2) «ἦν γὰρ ταύτας συστήσαι δυνηθῆς, οὐ χαλεπῶς καὶ τὰς ἄλλας ὁμονοεῖν ποιήσεις». Νὰ ἀξιολογήσετε τὸν συλλογισμό τοῦ Ἰσοκράτη καὶ νὰ ἐξαγάγετε κάποιο συμπέρασμα ὅσον ἀφορὰ στα πολιτικά δεδομένα τῆς ἐποχῆς.

αίρέομαι- οὔμαι ἀνδράποδον, τὸ ἀπόλλυμι ἀποχώννυμι ἄρχομαι αὐτός, αὐτή, αὐτὸ ἦδ ἦ ἀφίσταμαι βιάζομαι βόσκημα, τὸ γιγνώσκω δαρειακός, ὁ διαλέγομαι διαλλάσσω ω διαπράττομαι διατριβή, ἡ δίηκω δοκεῖ ἴ δουλεύω εἰκῆ (επίρρ.) εἰρημένος, -η, -ον ἐκκλησία, ἢ ἐντεῦθεν εὖ πάσχω εὐτρεπίζω ἐφίστημι θαυμάζω ἴδια, τὰ ἴστημι Ἰστιαεὺς, ὁ καθηδύπαθέω-ῶ καὶ τᾶλλα πάντα κάμνω ω	κατατίθεμαι κρατέω-ῶ λατρεύω μέγα φρονέω -ῶ μέθειμι μύριοι, - αι, -α ξένος, ὁ οἰμωγή, ἡ οἶομαι ὀλιγορέω- ῶ
---	---

επιλέγ
ω,
προτιμ
ώ ο
δούλο
ς
χάνω,
καταστρέφ
ω κλείνω με
επιχωμάτω
ση
εξουσιάζομαι,
κυβερνώμαι ο
ίδιος
τώρα,
ευθύς
αμέσως
απομακρύν
ομαι
επιβάλλομ
αι με τη
βία το
κοπάδι
αντιλαμβά
νομαι
περσικό
χρυσό
νόμισμα
συζητώ
σ
υ
μ
φ
ι
λ
ι
ώ
ν
ω

ε
κ
τ
ε
λ
ώ

τρόπος ζωής, ασχολία
φτάνω από το ένα μέρος
στο άλλο φαίνεται,
αποφασίζεται
είμαι δούλος
απερίσκεπτα, στην τύχη
που έχει αναφερθεί,
προαναφερθείς
συνειδησιακά
συγκέντρωση (των

πολιτών) από εκεί
ωφελούμαι,
ευεργετούμαι
επισκευάζω
τοποθετώ επάνω,
εγκαθιστώ απορώ, είμαι
έκπληκτος
ιδιωτικές υποθέσεις, ιδιωτικά
συμφέροντα στέκω
κάτοικος της Ιστιαίας, πόλης στην
Εύβοια ξοδεύω σε απολαύσεις,
κατασπαταλώ
και γενικά
αποκάμνω, ασθενώ
βάζω στην άκρη για τον εαυτό
μου νικώ
τηρώ τους νόμους
έχω μεγάλες ιδέες, είμαι
αλαζόνας, υπερηφανεύομαι
μετέχω
δέκα χιλιάδες
φίλος από
φιλοξενία ο
θρήνος
νομίζω
αδιαφορώ

παραγγέλλω	αναγγέλλω
πάσχω	παθαίνω, υφίσταμαι
πειράομαι -	προσπαθώ
ῶμαι	κακός, φαύλος
πονηρός,	λέγω εκ των προτέρων, λέω ως
ὁ προλέγω	εισαγωγή πόλεις της Χαλκιδικής
Σκιώνη,	φέρνω κάποιους κοντά,
Τορώνη	συνενώνω κοινωνική
συνίστημι	συναναστροφή, συντροφιά
συνουσία,	θέτω
ἦ	υπομένω
τίθημι	κάνω οικονομία, δείχνω
ύφιεμαι	συγκράτηση φεύγω από την
φείδομαι	πατρίδα μου, είμαι εξόριστος
φεύγω	λέγω,
	ισχυρίζομαι
	σκέφτομαι
	η φρουρά
φημι	είμαι
φρονέω-	στενοχωρημένος/δυσανεστημένος
ῶ	, δυσφορώ
φυλακή, ἦ	(+ δοτ.) χρησιμοποιώ,
χαλεπῶς	έχω χρήση, ωφέλεια
φέρω	αθετώ τον λόγο μου,
	φαίνομαι ανακόλουθος,
χράομαι-ῶμαι	εξαπατώ
χρεία,	
ἦ	
ψεύδομα	
ι	

Δ': ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ ΠΟΥ ΣΥΝΟΔΕΥΟΥΝ ΤΗΝ ΚΑΤΑ ΚΩΛΙΑ ΓΡΑΦΗ

α-προτ κύρια πρόταση

- ᾶ(αναφ)-προτ** αναφορική πρόταση εισαγόμενη με τον ᾶ
ἄν(υποθ)-προτ υποθετική πρόταση εισαγόμενη με τον ἄν
ἀνθ' ὧν(αναφ)-προτ αναφορική πρόταση εισαγόμενη με το ἀνθ' ὧν
ἐάν(υποθ)-προτ υποθετική πρόταση εισαγόμενη με τον ἐάν
εἰ(υποθ)-προτ υποθετική πρόταση εισαγόμενη με τον εἰ
ἐν ᾗ(αναφ)-προτ αναφορική πρόταση εισαγόμενη με το ἐν ᾗ
ἐξ ὧν(αναφ)-προτ αναφορική πρόταση εισαγόμενη με το ἐξ ὧν
ἐπεὶ(αιτ)-πρότ αιτιολογική πρόταση εισαγόμενη με τον ἐπεὶ
ἐπειδὴ(αιτ)-πρότ αιτιολογική πρόταση εισαγόμενη με τον ἐπειδὴ
ἐφ' ἧν(αναφ)-προτ αναφορική πρόταση εισαγόμενη με το
ἐφ' ἧν ἦν(υποθ)-προτ υποθετική πρόταση
εισαγόμενη με τον ἦν **ἦς(αναφ)-προτ** αναφορική
πρόταση εισαγόμενη με τον ἦς
ἵνα(τελ)-προτ τελική πρόταση εισαγόμενη με τον ἵνα
ὅτι(αναφ)-προτ αναφορική πρόταση εισαγόμενη με τον
ὅτι ὅ(αναφ)-προτ αναφορική πρόταση εισαγόμενη με τον
ὅ οἷα(αναφ)-προτ αναφορική πρόταση εισαγόμενη με τον
οἷα ὅπου(αναφ)-προτ αναφορική
πρόταση εισαγόμενη με τον ὅπου
ὅπως(πλ.ερ)-προτ πλάγια ερωτηματική πρόταση εισαγόμενη με τον ὅπως
ὅταν(χρον)-προτ χρονική πρόταση εισαγόμενη με τον
ὅταν ὅτι(αιτ)-πρότ αιτιολογική πρόταση
εισαγόμενη με τον ὅτι **ὅτι(ειδ)-πρότ** ειδική
πρόταση εισαγόμενη με τον ὅτι **ὡς(ειδ)-πρότ**
ειδική πρόταση εισαγόμενη με τον ὡς
μτχφρ(επιθ) μετοχική φράση (η μετοχή είναι επιθετική)
μτχφρ(κατ) μετοχική φράση (η μετοχή είναι κατηγορηματική)
μτχφρ(επιρ) μετοχική φράση (η μετοχή είναι επιρρηματική)
Η επιρρηματική μετοχή μπορεί να είναι: χρονική, αιτιολογική, τελική, υποθετική, εναντιωματική ή τροπική.

Σημείωση: Στην κατά κῶλα γραφή υπογραμμίζεται μόνο το ρήμα της κύριας πρότασης.